

Коваль Г.П.

ПЕРВОМАЙСЬК: МИТТЕВОСТІ ІСТОРІЇ...

Миколаїв – 2021

Книга присвячена декану мого історичного факультета – надзвичайній, прекрасній, чудовій, талановитій людині – Білюку Олександровичу Володимировичу. Людина суперталановита, супертактовна, неперевершений керівник, надзвичайно прекрасний спеціаліст. Поряд з ним всі розуміли свою значущість та велику вагу, потрібність. Людина, яка розуміла і поважала всіх. Він був уособленням ІСТФАКУ. Його обличчям.

Білюк Олександр Володимирович

(15.10.1938 – 05.02.2020)

На 82 році життя пішов у вічність людина прекрасної душі, відкритого і доброго серця, відомий науковець і педагог – Олександр Володимирович Білюк.

О. В. Білюк – кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України, відмінник народної освіти України, нагороджений медаллю А.С.Макаренка, двома Почесними грамотами Міністерства освіти і науки України.

Із 1979 року трудова та наукова діяльність Олександра Володимировича невід’ємно пов’язана з Миколаївським національним університетом імені В. О. Сухомлинського, в якому працював на посадах старшого викладача, доцента, завідуючого кафедрою педагогіки та психології, методики викладання історії. 16 років (1984-2000 рр.) О. В. Білюк був деканом історичного факультету.

На всіх посадах Олександр Володимирович виявив себе як висококваліфікований фахівець, науковець, компетентний ініціативний керівник, що сумлінно і творчо ставився до виконання покладених на нього обов’язків. О. В. Білюк плідно займався науковою роботою, є автором більше 60 наукових публікацій, 11 посібників із педагогіки та історії. Активно займався громадською діяльністю.

Вічна пам’ять!

[1].

[2].

Рецензенти:

В.А.Пархоменко – доктор історичних наук, професор кафедри історії факультету педагогіки та психології МНУ ім. В.О.Сухомлинського.

В.С.Дробний – аспірант кафедри історії МНУ ім. В. О. Сухомлинського, краєзнавець, голова правління ГО "ОКМР" "Світовид", член ГО "Краєвед"

Ф.І.Кокошко – кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика.

Дизайн обкладинки: Коваль Олексій Геннадійович.

Коваль Г.П.

К Первомайськ: миттєвості історії... / Коваль Геннадій Павлович. – Миколаїв – 2021. – 96 с.

קובל GP

פבלוביץ גנאדי קובל... / היסטוריה של רגעים: פרבומאיסק – מיקולאיב – 2021. – 96 עמ'.

В книзі, на основі матеріалів багатьох джерел, розказано про події, постанови, видані в 1925 та 1942 – 1943 роках. Написано про деякі цікаві події в ці часи. Наведено рішення окупаційних радянської та німецької нацистської адміністрації в місті Первомайську. Детально розказано про головні постанови. Розміщено фотографії часів війни. Росказано про становище Первомайська в 1970 році.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. 1925 РІК: ПОСТАНОВИ ТА ПОДІЇ.....	8
РОЗДІЛ 2. НАЦИСТСЬКА ОКУПАЦІЯ У ПОСТАНОВАХ.....	39
РОЗДІЛ 3. ТВОРЧІСТЬ ЗЕМЛЯКІВ.....	87
ВИСНОВКИ.....	91
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛІ І ЛІТЕРАТУРА.....	92

ВСТУП

Первомайськ, його історія є надзвичайно цікавою, звитязною, героїчною та трагічною, як і історія всіх населених пунктів України і всієї держави Україна.

Загарбники змінювалися загарбниками, окупанти змінювалися окупантами, душивши все українське, державне, рідне, нав'язуючи свої порядки, правила, устої життя, роздаючи свої вказівки, без перестанку грабуючи український народ.

Чи порівнюю та урівнюю я два ненависні, антилюдські режими – радянський, червоний, комуністичний Радянський Союз та нацистську, націонал-соціалістичну, коричневу, фашистську Німеччину в діях до України, до інших народів та держав світу.

Звичайно так. Порівнюю. В моїх трьох книгах про Богополь [1], Голту [2] та Ольвіополь [3] показано дії руських окупантів царської, імперіалістичної Російської імперії. Нічим і ніде нічого не відрізняється. Постанови, вказівки, розпорядження. Це дії влади, будь-якої влади. Звичайно так. Але все це дії влади окупанта, загарбника, ворога, в яку-б ідеологію, обкладинку, вигляд він не переодягався, перефарбовувався, змінювався.

Моя книга, звичайно, не претендує ні на яку довершеність та всеосяжність. Вона є малесеньким легеньким дотиком до історії Первомайська, виявом поваги до історії цього прекрасного чудового, надзвичайно важливого та значимого населеного пункту України та всієї історії України.

Бажаю читачам гарного читання цієї книги!!!!

РОЗДІЛ 1. 1925 РІК: ДЕЯКІ ПОСТАНОВИ ТА ПОДІЇ

Первомайськ – місто обласного підпорядкування Миколаївської області УРСР, центр Первомайського району; при впадінні річки Синюхи в Південний Буг. Залізнична станція. 59,5 тисяч жителів (1970) [1, С. 342]. В 1966 році населення складало 51,5 тисяч жителів [2, С. 761].

На початку теперішнього Первомайська на початку 20 ст. були місто Ольвіополь Єлисаветградського повіту Херсонської губернії, села Голта Ананьївського повіту Херсонської губернії і містечка Богопіль Балтського повіту Подільської губернії, що їх заснували українські переселенці в середині 18 ст. В січні 1918 в Богополі, Ольвіополі та Голті перемогла Радянська влада.

В березні 1918 ці населені пункти були окуповані австро-німецькими загарбниками. В листопаді 1918 владу захопили петлюрівці. Радянську владу **встановлено** в березні 1919. За ініціативою трудящих 26.УІ.1919 Президія ВУЦВК постановила об'єднати ці три населені пункти в єдине місто з назвою Первомайськ. У вересні 1919 Первомайськ зайняли денікінці, 2.ІІ.1920 місто **зайняте** частинами 45-ї стрілкової дивізії.

З 1920 – центр Первомайського округу. З 1932 – центр Первомайського району Одеської області, з 1954 – Миколаївської області. Під час Великої Вітчизняної війни Первомайськ 2.УІІІ.1941 окупували німецько-фашистські загарбники.

В період тимчасової окупації в місті діяли підпільні районний комітет КП (б) У, антифашистські організації і групи. На території району діяла підпільна організація «Партизанська іскра». Первомайськ визволили війська 2-го Українського фронту 27.ІІІ.1944. В місті – заводи: 2 машинобудівних, будівельних матеріалів, авторемонтний, цукровий, пивоварний, молоко-консервний, птахокмбінат тощо. Філіал Одеського технологічного інституту харчової і холодильної промисловості, технікум, 18 загальноосвітніх шкіл [1, С. 342 – 343].

Як пройшли перевибори сільрад

СЕЛЯНСТВО КОЛО ВЛАДИ

Раніш

На засіданні Одеського Губвиборкому було заслухано доклада голови Первомайського Окрвиборкому т. Леоненка про хід перевиборів Сільрад.

Перевірка низового апарату.

Особливу увагу вділено перевірці низового апарату ревизкомісіями й перевірці робіт РВК'ів. По всіх районах провадились пленуми й позапартійні конференції. Делегати цікавились, головним чином, питаннями міжнароднього становища, відчитами губвиконкому, причім з'ясувала-ся ціла низка моментів, не об-

рахованих у роботі. Особливо значно виявилася тяга населення до освіти, що видно з тих багатьох питань, і дискусій (прецій) по докладах, які виникали на пленумах та конференціях.

Чорні списки.

Робота по перевірці чорних списків дала позитивні (положительные) наслідки; по старих списках було подано 1088 заяв про відновлення в правах і включення в чорні списки 760 осіб.

Всього виявлено 5,666 чол., позбавлених виборчих прав.

Кількість людей, бравших участь у виборах.

У бiжучім році в виборах брали участь біля 78.061 чол., обрано 4.823 члени сільрад—на 3 більш, ніж у минулому році, при чім у складі сільрад ввійшло 1.323 демобілізованих червоноармійців. Позапартійні складають 8,5, 34 відс. склада сільрад, жінки—15 відс. Нікого не бувших у складі сільрад обрано 67 відс., у друге обраних—20 відс. і втретє—11 відс.

У де-яких районах, як напр.

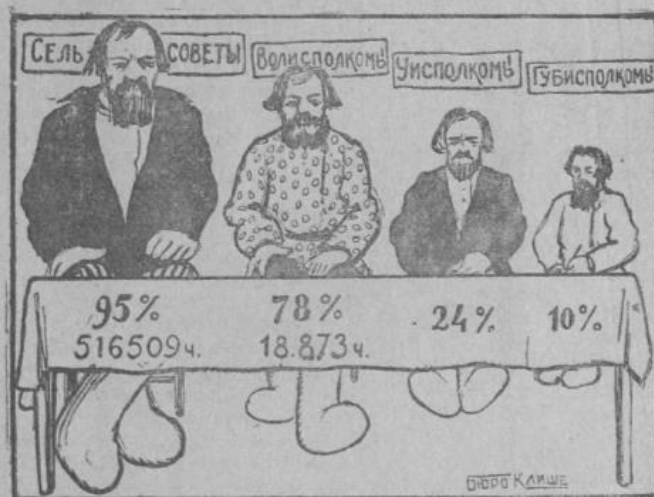
Данилівському та інших, куркульський елемент пробував приборати владу до своїх рук, але, дякуючи організованості бідняцького населення, ці спроби не мали успіху.

Райз'їзд Рад.

Районові з'їзди по окрузі закінчились. Всього в них бра-ло участь 928 чол., в тім числі 427 жінок.

На райз'їздах було обрано райвиконкоми, всього в кількості 65 чол., з них жінок 3. Нацменшости ввійшли пропорційно своїй складу.

СЕЛЯНСТВО КОЛО ВЛАДИ

Тепер

Ціна 6 коп.

Пролетарі всіх країн, єднайтеся!

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

ОРГАН

Окрпаркому, Окрвиконкому, Окрпрофбюро та Тердиву Первомайщини.

ПЕРЕДПЛАТА

50 коп. на один місяць

Оголошення за взаємною згодою

||

||

Адрес: Первомайськ, вул. Троцького телефон № 14.

Редактор приймає від 12-2 ч. дня
Секретар—від 10—2 часов дня

№ 52.

Четвер 1 Січня 1925 року

№ 52.

[3].

Наші УСПІХИ.

(Робота Голтінського с.-г. Т-ва).

Недавно було переобрано правління Голтянського с.-г. Т-ва. В склад нового правління ввійшли: два демобілізованих червоноармійці, два незаможники й один середняк, з них – 1 партієць і 1 комсомолец.

Т-во охоплює широкий район – с. Голту, Грушевку, Зелені Кошари, Кам'яний міст. Місячний оборот 44.058 нарб.

Т-во має свою олійню, крупорушку, просорушку, кооперативну крамницю, прокатну станцію с.-г. машин, орендує млина й т. д. Предбачається відкрити обмінні крамниці в хут. Зелені Кошари й Кам'яний Міст а також Т-во передбачає розширити свою крамницю в с. Голті в обмінний пункт для обслуговування своїх членів при збуті хліба врожаю 1925 року.

Взято 20 десятин землі, на якій з осені 25 року буде приступлено до організації деревного розсадника. Виклопочено кредити на злучний пункт, зерноочищуючу станцію, пасічництво та різні меліоративні потреби Т-ва.

Робота Т-ва на повному ході, – жалко, що Сельгосбанком не відпускаються, в звязку зі скороченням кредитів, кошти на позики селянству. П. Мельник [4].

На культурному фронті

Праця політосвіти з місті.

В Первомайську є майже 2000 членів профспілок. Характерною особливістю більшості! з них є те, що вони не являються виробниками в тісному розумінні. Метод праці викристалізувався в такі форм – клуб та клубна ячейка. В цьому напрямку п провадиться праця політосвіти.

Партклуб.

Перереєстрації пройшли 620 чл., 125 оформили членство. Досвід клубної праці доводить що тяга до клубу була навіть в той час, коли клуб по суті ще нічого не дав.

Потреба в клубі є безсумнівною й гостро відчувається. По соціальному складу члени клубу поділяються: службовці – 52 проц., робітників – 35 проц. та чл. КНС – 13 проц.

Найбільш активні – Містран та Будівельники. Це свідчить про те, що сучасне становище клубу можна вважати за тривале.

Бібліотека.

Бібліотека має 7.500 книг. – 50 проц., нових книг – 600 книг доповнено. Абонентів – 484. Соціальний склад абонентів слідуючий:

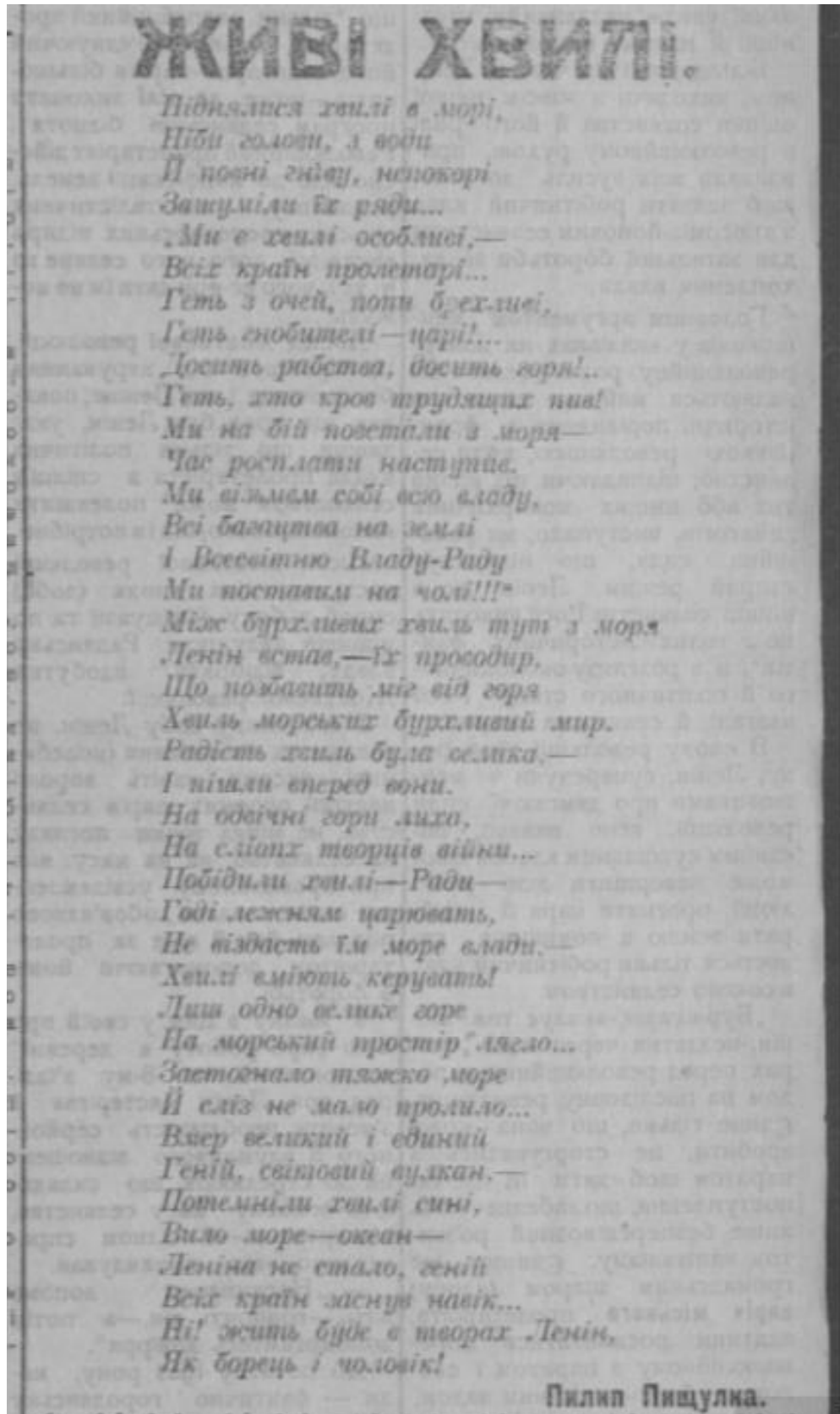
а) Робітників – 30 проц., селян – 8 проц., червоноармійців – 11,2 проц., осіб розумової праці – 18 проц., учнів – 12 проц., інших – 28 проц.

Сітка клубних кутків: 2 політгуртки по 50 чол., Профгурток залізничників, клуб залізничників та поштовиків і завод 25 жовтня.

Робкор Свій [4].

Селянська газета (Первомайськ). – 1925. – № 54, 8 січня.

.

[5].

Первомайськ.

Законність вкоріняється.

Робота окрадмінвідділа за рік.

Протягом минулого року окрадмінвідділом бучо пророблено велику роботу по вкоріненню в масах населення законності та порядку.

Всі його підвідділи виконали завдання на всі сто відсотків.

Підвідділом міліції та розшуку переведено складную роботу в справі боротьби зі злочинним елементом. За рік було вчинено – 542 крадіжки, з яких – 313 виявлено; конокрадств – 43, виявлено – 18, грабунків – 38, виявлено – 25, вбивств – 63, виявлено – 24, злочинства службові – 118, виявлено 98 и т. и.

Одною з найважливіших задач міліції та розшуку була боротьба з самогоном. Питання це поставлене було руба й в результаті по окрузі було складено 4.696 протоколів. „Малин" і заводів виявлено 29.

За порушення обов'язкових постанов окрвиконкому складено 4.696 протоколів на суму 72.528 карб., із цієї суми стягнуто 34.868 карб. Значну частину штрафу замінено арештом і скасовано з різних причин.

Окрвідділом ЗАГС'у також проведено велику роботу: зареєстровано 1161 народження, 408 смертей, 454 шлюби, й 97 розлук.

Боротьба з бандитизмом по окрузі за минулий рік дала великі досягнення.

Так, було зліквідовано банди Артюха, Гулька й інших.

Адмінвідділу за минулий рік удалось провести українізацію свого апарату на всі сто відсотків [5].

Відбувалася «Боротьба з безпритульністю».

В Первомайську безпритульності майже не має. Незначна безпритульність спостерігається по селах. Зате становище дитячих будинків надзвичайно важке.

З огляду на це окрвиконкомом та комітетом допомоги дітям було відпущено 43 тисячі карбованців на купівлю одягу та полагодження дитячих будинків.

У зв'язку з цим становище дитбудинків помітно покращало.

До тижня МОПР'у

Де-які підсумки.

[Розмова з уповноваженим Мопру по Первомайській окрузі тов. Фішманом.)

Тиждень Мопру в Первомайську відбувається, головним чином, під знаком широкого втягнення трудящих до бойових лав Мопру.

Два вечори, що відбулися в Ольвіопольському «домі просвещения» та залізничній аудиторії, привабили силу незаможників, робітників та червоноармійців, відбулися з великим під'йомом і не без сприятливих наслідків.

Результатом їх роботи є масові вимагання ячейками білетів Мопру, що говорить за небезуспішне переведення тижня, бо цілком зрозуміло, що вимагання білетів зв'язано з масовим вступом до рядів Мопру.

Крім того майже з усіх шкіл та загонів юних піонерів щодня прибувають делегати з запитаннями про організацію нових ячеек.

Широко також відгукнулись усі ячейки в справі переведення тижня з матеріального боку.

Так наприклад: ячейка Окрфінвідділу влаштувала виставу, що дала гарні наслідки. Готуються до влаштування платних вистав ячейки: міськ. КНС, Всербіс та Артполк, решта ячеек встигла розповсюдити жетони й літературу по подвійній ціні, причім купівля, особливо єдиного значка Мопру провадилась надзвичайно охоче.

Вельми успішно відбувся тиждень в Ульяновській цукроварні, де всі робітники без винятку вступили в члени Мопру, при чім з матеріальним усміхом відбулися влаштовані заводом вечорі.

Карнавковий збір, хоча її не дав сподіваних наслідків (біля 200 карб.) проте, порівнюючи зі зборами, що вже провадились, його можна вважати більш менш задовольняючим.

Офіційних відомостей про хід тижня Мопру поки що не має, але все ж таки зі слів приїжджаючих з місць, вбачається, що сільячейки активно провели підготовчу роботу.

Деякі райкоми скликали навіть райконференції й розіслали своїх представників по селах.

Ось приблизно всі матеріали, що є в розпорядженню Окркома Мопру.

Загальний висновок. Судячи по настрою де яких сільських ячеек, обслідуваних напередодні «тижня» представниками Окркома «тиждень» глибоко вкорінить у розуміння кожного окремого селянина та робітника значіння Мопру, бо все нові й нові повідомлення про невинні мордування, тортури та переслідування революційних борців викликають глибоке обурення в гушавині робітничих та селянських мас.

Їм стає зрозуміло, що єдиною бойовою організацією, що зв'язує їх зі всесвітнім пролетаріатом і безмежним селянством є великий Червоний тил, ім'я якому Мопр [6].

Обов'язкова постанова Ч. 2.

Первомайського Окрвиконкому

від 17-го січня 1925 р.

На підставі Арт. 138 КЗп та Постнов СНК УССР від 2 лютого 1922 р. (СУ Ч. 5 Арт. 76 за 1922 рік) Окрвиконком УХВАЛЯЄ:

1. Обов'язати всі Державні, Кооперативні, громадські, орендні та приватні установи, підприємства та господарства, в тижневий термін від цього числа зареєструватись в Окружній Камері Інспекції праці, та заповнити спеціальні анкети, які маютьесь в Інспекції праці.

2. Забороняти відкриття нових підприємств без попередньої санкції Інспекції праці.
3. Винувні в порушенні цієї постанови особи підлягають відповідальності в судовому порядку [7].

Обов'язкова постанова

Ч. 125 Першотравенського Окрвиконкому.

На підставі постанови Наркомпраці УСССР від 12 вересня 1924 р. та обов'язкової постанови Вубвиконкому від 9 жовтня 1924 р. за ч. 246 Окрвиконком ухвалив:

1. Зо дня оголошення цієї постанови припинити реєстрацію камери інспекції праці слідуєчих категорій без робітних: а) осіб, котрі мають не працьовий дохід, торгівців, комісіонерів власників підприємств та інших осіб, що знаходяться на їх забезпеченні й котрі мають регулярні заробітки і по роботі та від доходів господарств домашні обід домашню роботу по шиттю, кройки та инш.); б) всіх вищезазначених осіб як, що вони не пробувають членами профспілок, або не з'являються демобілізованими червоноармійцями, а саме; зовсім не робив інших по найму, не залежно від того по якій групі професії вані.

2. Чорнорабочих проробивших найму чоловіків менш 3-х, жінок менш 2-х років.

3. Службовців, проробивших по найму – чоловіків менш 5-ти років і жінок менш 3-х років.

4. Осіб вільних професій (лікарів, художників та інших, що мають регулярний заробіток.

Всі останні категорії безробітних а також: 1) демобілізованих червоноармійців із червоної армії та флоту, 2) членів профспілок і 3) скінчивших спеціальні учебні заведення та школи фабзавуча належать реєстрації й камери інспекції праці як що ці особи не підходять під категорії осіб вказаних в п.п. а, б, і п. 1 цієї постанови.

5. Підлітки, що мають від народження від 14 до 18 рок. належать реєстрації на підставі які існували раніш і наперед аж до особливої постанови НКТ УСРР про посередницьке бюро по найму підлітків [8].

Ці дві постанови підписали такі люди: Голова Окрвиконкому Леоненко.

Інспектор праці Громлюк.

Секретар Окрвиконкому Ткаченко [7] [8].

Обов'язкова постанова Ч 7

Первомайського Окрвиконкому по адміністративному відділові від 4 лютого 1925 р.

У відміну обов'язкової постанови ОВК ч 34 від 1923 р. про порядок торгівлі, Окрвиконком ухвалив:

§ 1.

Всім торговельним підприємствам під час установленної полуденної перерви торгівлю не провадити, при 40 му в зазначений час входні двері повинні бути замкнені, та вивішано таблицю про перерву.

§ 2.

§ 1 цієї постанови не торкається тих підприємств, де є подвійна зміна робочих, на держсклепи, в яких торгівлі не провадиться й які являються органами державного, або громадського даремного постачання, а також на будники торгівлі хлібом.

§ 3.

Винуватці в порушенні § 1 цієї обов'язкової притягатимуться до відповідальности штрафом до 300 карб, або арештом до 3-х місяців.

§ 4.

Наглядання за виконанням означеної постанови накладається на органи міліції.

§ 5.

Зазначена обов'язкова постанова є дійсною протягом одного року з часу її видання.
Голова Окрвиконкому Кириченко
Начадмінвідділу Бажора
Секретар Ткаченко [9].

Обов'язково постанова ч 8

Первомайського Окрвиконкому по адміністративному відділові від 4 лютого 1925
р.

Відмінючи обов'язкову постанову ч 114 від 9-Х-23 р. метою повного припинення
всіх видів п'янства та звязаних із цим бешкетів – Первомайський Окрвиконком
ухвалив:

§ 1.

Заборонити: а) розпиття в публічних місцях – ресторанах, їдальнях, буфетах і т. п.
спиртових напоїв вище встановленої кріпости; б) розпиття спиртових напоїв, навіть
встановленої законом кріпости, в публічних місцях (ресторанах, їдальнях, буфетах і т.
и.) яким не предоставлено права на продаж цих напоїв; в) розлиття в будь яких
публічних місцях або вживатніх помешкання спиртових сурогатів (самогон).

§ 2.

Заборонити появлення в п'яному виді на громадських місцях.

§ 3.

Особи винузаті в порушенні цієї постанови притягатимуться до відповідальности
штрафом до 300 карб або арештом до 3-х місяців.

§ 4.

Наглядання за виконанням цієї обов'язкової постанови покладається на Окрміліцію.

§ 5.

Зазначена обов'язкова постанова дійсна на протязі одного року з часу її видання.
Голова Окрвиконкому Кириченко.

Начадмінвідділу Бажора.

Секретар Президії Ткаченко [9].

Обязательное постановление № 9 Первомайского Окрисполнома по
Окротместхозу от 14-11 1925 г.

В целях благоустройства города и предотвращения застоя весенних вод и атмосферных осадков, создающих серьезную угрозу движению по улицам, тротуарам в весенние и осенние сезоны. Окрисполком ПОСТАНОВЛЯЕТ.

§ 1.

Обязать Окротместхоз произвести замощение центральных улиц города, а также перемещение мостовых в I и III частях города, согласно операционного плана работ на 1925 г.

§ 2.

Обязать гр. гр. владельцев и арендаторов домов, а также государственные, кооперативные и профессиональные организации, в ведении коих находятся домостроения по месту расположения коих произведено и будет производиться замощение улиц отстроить тротуары в черте своих строений по плану Отместхоза.

§ 3.

Обязать Окротместхоз производством постройки тротуаров в границах гр. гр. отказавшихся от замощения, прилагающих к их владениям тротуаров за счет последних.

§ 4.

Виновные в нарушении настоящего обязательного постановления будут подвергнуты судебной ответственности по 217 ст. У. К.

§ 5.

Надзор за выполнением настоящего обязательного постановления возлагается на Окрмилицию и ремонтно-строительную комиссию.

Предокрисполкома Кириченко.

Замзавотместхозом Смоленский.

Секретарь Окрик'а Ткаченко [10].

Обязательное постановление № 10 Первомайского Окрисполнома по
Окротместхозу от 14-11 1925 г.

Ввиду повсеместно наблюдающегося антисанитарного состояния, как площади общественного пользования, так к частновладельческих усадеб, вследствие отсутствия уборных и выгребных ям, что с приближением весны обратится в заразные очаги, Окрисполком, в целях санитарного восстановления города и предотвращения инфекции ПОСТАНОВЛЯЕТ.

§ 1.

Обязать Окротместхоз произвести очистку площадей общественного пользования, а также произвести постройку капитальных общественных уборных и мусорных выгребных ям по I, II и III ч.ч. города.

§ 2.

Обязать Обрынком систематически очищать базарные площади от мусору и отбросов.

§ 3.

Обязать всех владельцев и арендаторов домов, а также государственные кооперативы и профессиональные организации, в ведении коих находятся домостроения, произвести в настоящий строительный сезон постройку уборных, а также устроить выгребные ямы, кроме сего произвести очистку от накопившихся за зиму отбросов в 2-х недельный срок со дня опубликования настоящего обязательного постановления.

§ 4.

Поручить Окргтместхозу заново оборудовать санитарной обоз, укомплектовав его колымагами.

§ 5.

Надзор за выполнением настоящего обязательного постановления возлагается на горсанкомисию при Окргдравотделе.

§ 4.

Виновные в нарушении настоящего обязательного постановления в строительный сезон 1925 г. будут привлечены к судебной ответственности по 217 ст. У. К. Предисполкома Кириченко.

Замзавокротместхозом Смоленский.

Завокргдравом Кушнир.

Секретарь Окрик'а Ткаченко [10].

Обязательное постановление № 11.

Первомайского Окргсполиома по Окргтместхозу от 14.II.25 г.

В целях благоустройства города в области освещения и наличия возможности осуществления такого, в связи с оборудованием новой электростанции,

Окргсполком постановляет:

§ 1.

Обязать Окргтместхоз в двухнедельный срок провести магистраль освещения по центральным улицам и на площадях общественных пользования в 1, 2 и 3 ч. ч. города, с установкой на каждом квартале по одной лампочке в 100 свечей.

§ 2.

Обязать всех владельцев, арендаторов домов, а также государственных, кооперативных и профессиональных организаций в ведении коих находятся домостроения, по месту расположения коих проходит электро-магистраль в 2-х недельный срок осветить фасады домостроений одной лампочкой в 25 свечей.

§ 3.

Обязать владельцев торговых-промышленных и др. заведений и предприятий осветить фасады таковых, с установкой лампочки над входом в магазин в 25 свечей.

§ 4.

Лица, виновные в нарушении настоящего обязательного постановлений будут подвергнуты: штрафу до 300 рублей.

§ 5.

Надзор за выполнением настоящего обязательного постановлений возлагается на Окрмилицию.

Зампредокрисполкома Леоиенко

Завотместхозом Тагер

Секретарь Окрик'а Ткаченко [11].

Обов'язкова постанова ч 12

Первомайського Окрвиконкому від 14 лютого 1925 р.

З метою встановлення правил торгівлі, Первомайський Окрайком ухвалив:

§ 1.

Встановити слідуочий порядок про вадження торгівлі в м. Первомайську та окрузі.

а) на ринках та базарах з 8 годин ранку до 5-ти годин вечора в будні дні; б) в неділлю і празник дозволяється на ринках та базарах провадити торгівлю харчевими продуктами, гасірономичними та бакалейними продуктами і товарами від 10 годин ранку до 3 годин дня в м Первомайську і з 8 годин ранку до 4 годин вечора в окрузі.

§ 2.

а) в закритих торгових помешканнях в будні дні дозволяється провадити торгівлю з 9 годин ранку до 8 годин вечора з обов'язковою південною перервою від 1 до 3 годин дня на протязі якого часу провадження торгівлі забороняється. б) Провадження торгівлі по недільним і празничним дням забороняється.

§ 3.

Провадження торгівлі свіжим м'ясом в яких би помешканнях така не провадилась, дозволяється лише до 2 годин дня.

§ 4.

п. а § 2 цієї постанови не респовсюджується на торговельні підприємства де існує двойна зміна робочих, на Держсклепи в котріх торгівля не провадиться й які являються органами Державного, або громадського даремне постачання, також на буфети і торгівлю хлібом.

§ 5.

Провадження торгівлі в ресторанах, кафе, паштетних їдальних буфетах, дрібних крамницях торгуючих харчовими припасами, гастрономичними товарами, вином і фруктами, а також кіосках дозволяється в будні і празничні дні з 8 годин ранку до 12 г од. ночі.

§ 6.

Особи винуваті в невиконанні цієї постанови притягаються до відповідальности штрафом до 200 карб, або арешту до 3-х міс.

§ 7.

Чинність цієї постанови респовсюджується на м. Первомайськ та Округу.

§ 8.

Всім Райвиконкомам Округи надаються право накладання адмінсправлень за порушення цієї обов'язкової постанови в межах штрафу до 21 карб, чи арешту до 7 доб.

§ 9.

Наглядання за виконанням цієї постанови накладається на органи міліції.

§ 10.

Ця обов'язкова постанова дійсна з менту виконання на протязі одного року.

За голову Окрвиконкому Левченко.

Начадмінвідділу Бажора.

Секретар Ткаченко [11].

Обов'язкова постанова Ч 16
Первомайського Окрвиконкому
від 21 березня 1925 р.

На підставі розпорядження НКВС під Ч. 12595—24 р. Первомайський Окрвиконком
УХВАЛИВ:

§ 1.

Обов'язкову постанову від 21-XI-24 р. Ч 124 про обов'язкову постанову реєстрацію в обринкомі всіх торгівців, що вибирають та промислові патенти, так торгуючих на ринку як і торгуючих по-за-межами ринку – відмінити.

§ 2.

На підставі розпорядження НКВС обов'язковій реєстрації обринкому підлягають усі торгівці, громадянські і державні підприємства, що завжди торгують на ринкові, а також кустарі, що торгують предметами свого виробництва в своїх майстернях розташованих на території ринку, навіть тоді, коли ними зібрано не торговельний, а промисловий патент.

§ 3.

Особи зазначені в § 2 цієї постанови повинні зареєструватись в обринкомі в трьохтижневий термін з менту видання цієї постанови.

§ 4.

Особи винуваті в порушенні § 2 з цієї постанови підлягають відповідальности в адміністративному порядку штрафом до 300 карб., або арештом до 3-х міс.

§ 5.

Наглядення за проведенням в життя цієї постанови покладається на органи міліції і обринком.

§ 6.

Чинність цієї постанови розповсюджується на м. Першотравенськ.

§ 7.

Ця обов'язкова постанова дійсна з менту видання на протязі одного року.

Голова Окрвиконкому Кириченко

Началкінвідділу Бажора

Секретар ОкрВК'у Гоженко [12].

Обязательное постановление

Ч 17

от 23 карта 1925 года.

В виду наблюдающихся за последнее время случаев самовольного включения в сеть электрического освещения, а также замена ламп малого раамера на крупные и в целях прекращения хищений знергии, Окрисполком постановил:

§ 1.

Категорнчесчи воспретить, как учреждениям, так и отдельным гражданам самовольно включаться в сеть освещения, а также добавлять оборудования в арматуре до получения соответствующего разрешения от Окрместхоза.

§ 2.

Окрместхозу в двухнедельный срок проварить законность использования электроэнергией, обнаружить самовольно включившихся, а также лиц, сделавших дооборудование в проводке без разрешения на то со стороны Отместхоза, каковые списки направлять в Милиции для привлечения виновных к судебной ответственности

Зам. Предокрисполкома Леоненко.

Завотместхозом Тагер.

Секретарь ОкрИК'а Гоженко [12].

Обязательное постановление

№ 18

от 23 марта 1925 года.

В целях поднятия благоустройства, путем посадки декоративных насаждений – способствующих санитарному оздоровлению города, Окрисполком постановил:

§ 1.

С 1-го марта по 1 апреля с. г. об'является кампания декоративного древонасаждения по I, II и III частям города, посадка производится по дистанции 2-х саж. от построек и 2-х сажень меж деревьев.

§ 2.

Обязать всех владельцев и арендаторов, а также госучреждения, кооперативные и профессиональные организации в ведении коих находятся домостроения, произвести в течение марта месяца с. г. посадку деревьев на тротуарах прилегающих к их усадьбам по плану и указаним Окрместхоза.

ПРИМЕЧАНИЕ: Посадочный материал распределяется Окрместхозом бесплатно.

§ 3.

Окрместхозу производить посадки на площадях общественного пользования, а также засадкой обрынков по I, II и III ч. ч. города.

§ 4.

Окрместхозу заготовить в потребном количестве посадочный материал кз клена, береста и акации, для раздачи населению.

§ 5.

Виновные в нарушении настоящего обязательного постановления будут подвергнуты штрафу до 300 р. или арестом до 3-х месяцев.

§ 6.

Надзор за вышолнением настоящего обязательного постановления возлагается на Окрмилицию и Окрместхоза.

Зампредокрисполкома Леоненко

Завотместхозом Тагер.

Секретарь ОкрИК'а Гожекко [12].

Об'язательное постановление Ч 19

Первомайского Окрисполкома по Окрместхозу от 25 марта 1925 г.

Замечается, что гр. гр. г. Первомайска и прилегающие к нему сел производят самовольную ломку камня, находящегося по берегу Буга в карьерах и каменных берегах, а также продажу и покупку такового. Окрисполком постановляет:

§ 1.

Указанными гр. гр. г. Первомайска и прилегающим к нему селам, что:

1. Указанные карьеры принадлежат Первомайскому Окрместхозу, без коего разрешения ломка, вывозка камня строго воспрещается.

2. Все гр. гр. которые уже произвели самовольную ломку и вывозку камня обязанн немедленно сообщить в Первомайский Окрместхоз, с указанием местонахождения камня.

3. В случае укрывательства камня и обнаружения такового Окрместхоза виновные будут привлечены к ответственности, как за самовольное расхищение государственного имущества.

4. Надзор за выполнением настоящего обязательного постановленая возлагается на Окрмилицию.

Зампредокрисполкома Леоненко.

Завокрместхозом Тагер.

Секретарь ОкрИК'а Ткаченко [13].

КОПІЯ. Обов'язкова постанова Ч 23.

Первомайського Окрвиконнома від 7 квітня 1925 р.

З метою дійсного провадження у життя санітарного догляду за харчевими продуктами, за санітарним становищем хлібопекарень їдалень (столових) заїздів і парикмахерських, Первомайський Окрвиконком пропонує:

§ 1.

Всім власникам зазначених підприємств і харчевих магазинів і крамниць вивішувати на видному місці в помешканнях вироблені комісією санітарного догляду інструкції, які належить получить в окружній інспекції охорони здоров'я.

§ 2.

Догляд за виконанням зазначеної обов'язкової постанови накладається на Окрміліцію і орган санітарного догляду.

§ 3.

Винні в порушенні зазначеної обов'язкової постанови будуть притягатися до судової відповідальності по арт. 217 І. Кп. п.

Заст. Голови Окрвиконкому Леоненко.

Зав. Окр. Інспекцію охорони здоров'я Кушнір.

Секретар ОкрВК'у Гожекко [14].

Надзвичайно цікава стаття «ПЕРВОМАЙСК ПЕРЕРОДЖУЄТЬСЯ» за 19 квітня.

Первомайськ за останній час починає приймати другий вигляд.

Через річку, де не одному раніш приходилось бідувати при переїзді, зроблено добрі мости.

Замощені всі головні вулиці й зроблено древнонасадження. В самім центрі, де раніш був базар, тепер розташувався гарний парк, з криницею посередині, добре обгороджений та засажений декоративними деревами, з пам'ятниками Володимира Ілліча Леніна й Тараса Григоровича Шевченка.

Про освітлення Первомайськ теж дбає. Зараз будується перша на Україні Бугська гідроелектростанція, яка матиме по над 100 кінських сил і освітлюватиме не тільки Первомайськ, а й округу на 30 – 40 верст навкруги.

За допомогою цієї могутньої сили буде можливість роздобути ті багатства, що зараз лежать у землі нашої округи: як – оливова руда, графіт, граніт та інші.

Одно тільки не гаразд, що мало звертається уваги на санітарний стан окраїн Первомайська, особливо третьої частини (Богопіль).

Не зважаючи на те, що на позапартійній райконференції Богопільського р-ну зазначено було, щоби не виливати спорожнення біля Юзефпільського шляху, тому що через сморід не можна проїхати, проти цього не вжито ніяких заходів [15].

Освоювався Південний Буг в галузі будівництва електростанції.

Заклад гідроелектростанції у Первомайську.

21 квітня 6-й Окружний з'їзд рад поклав перший камінь гідро-електростанції на Бугу. В час закладки до місця майбутньої станції зібрались усі делегати з'їзду та ще кілька тисяч народу-членів профспілок з прапорами та оркестрами. Весь беріг ріки був затовплений згори та до низу. На місці закладки зроблена нашвидко трибуна. На трибуні з'являється голова окрвиконко му тов. Кирнченко, який зна йомнтє усіх присутніх із планом будівлі та завданнями майбутньої електростанції. Електростанція розрахована на 1200 кінських сил і обслуговуватиме електричною енергією простір у 40 верст діаметром.

Далі виступає кілька селян делегатів з'їзду, що вітають робітників м. Первомайську з новим центром електрофікації.

Селянин Півень говорить, що майбутня електростанція це радянська зірка, що світитиме на сорок верст навкруги.

Селянка Крупова та ряд інших представників з'їзду та установ зазначають важливість гідро-електростанції.

Представник українського уряду тов. Дейчман, що приїхав на закладку говорить; що майбутня електростанція оживить усе господарство Первомайщини.

Під час закладки до місця мітингу по недавно прокладеній під'їздній колії під'їхав паротяг уквітаний прапорцями і вітами. Перший камінь закладає тов. Кирнченко, представник уряду тов. Дейчман та кілька селян, делегатів з'їзду. Чути удари молотка о перший камінь. Селянин Півень говорить:

Нехай буде таке ж міцне все господарство, як цей перший камінь.

Після закладки делегати пішли на каменоломню рвуть камінь для будування станції. Перед делегатами було продемонстровано кілька вибухів після чого вони повернулися продовжувати з'їзд [16].

Обов'язкова постанова Ч 28

Первомайського Окрвиконкому від 19 травня 1925 р.

У відміну обов'язкової постанови Ч 12 від 14 лютого ц. р. з метою встановлення правил торгівлі на літній період по місту Першомайську Окрвиконком УХВАЛИВ:

§ 1.

З 1-го травня б. р. встановити на ринках та базарах торгівлю в будні дні з 6-ти годин ранку до 6-ї години вечора.

§ 2.

В неділю та святкові дні на ринках та базарах дозволяється провадити торгівлю з 6-ти годин ранку до 2-х годин дня.

§ 3.

В закритих торговельних помешканнях дозволяється провадити торгівлю в будні дні з 9 годин ранку до 8 годин вечора з обов'язковою південною перервою дід 1 години до 3-ї години дня, на протязі якого часу провадити торгівлю вабороняється і торговельні помешкання повинні бути зачиненні.

§ 4.

Провадження торгівлі в закритих торговельних помешканнях в недільні та святкові дні зовсім забороняється.

ПРИМІТКА 1: п. п. 3 і 4 на торговельні помешкання, які знаходяться на території базара, або ринків не розповсюджується, а провадять торгівлю на загальних підставах, згідно з п.п. 1 і 2.

ПРИМІТКА 2: п. 3 цієї постанови не розповсюджується на торговельні підприємства державного значіння, як кооперативні так і інш., де існує двойна зміна робітників, на державні, оптові магазини в котрих торгівля не провадиться і які являються органами державного або громадського постачання, а також на буфети й торгівлю хлібом.

§ 5.

П. 3. обов'язкової постанови, Ч 12 залишається в тій же редакції

§ 6.

Провадження торгівлі в ресторанах, кафе, паштетних, столових, буфетах, кіосках, вино-гастроном. магаз., хлібопекарнях та в інших торгуючих виключно харчовими продуктами табачними виробами в будні і святкові дні з 6 годин ранку до 11 год. вечора без південної перерви.

§ 7.

В крамницях, де провадиться торгівля, виключно продуктами для годівлі худоби дозволяється торгівля з 6-ої годин ранку до 6-ої години вечора.

ПРИМІТКА; п. 6 цієї постанови на крамниці, які торгують різними товарами в тім числі харчовими і табачними не розповсюджується і такі крамниці в недільні святкові дні, повинні бути зачиненими.

§ 8.

Особи винні в невиконанні цієї постанови притягаються до відповідальности в адміністративному порядку штрафом до 300 карб., або арештом до 3-х міс.

§ 9.

Всім РВК Первомайської округи надається право видання обов'язкової постанови в галузі регулювання торгівлею в межах свого району.

§ 10.

Наглядання за виконанням цієї постанови покладається на Окрміліцію.

ТВО Голови Окрвиконкому Гожекко.

Начадмінвідділу Агронів.

Секретар ОкрВК'у Ломов [17].

Обов'язкова постанова Ч. 27 Первомайського Окрвиконкому

від 19 травня 1925 р.

З метою встановлення обліку селення в межах м. Первомайську Окрвиконком

УХВАЛИВ:

§ 1.

Приписку прибуваючих і виписку відбуваючих громадян провадити не пізніш 48 год. з менту прибуття, або відбуття їх.

ПРИМІТКА: у відношенню гостиниць, заїздів і меблірованих кімнат приписка і V виписка провадиться не пізніш 24-х годин з менту прибуття, або відбуття.

§ 2.

У зазначений 48-годинний термін домові книзі за для знесення відповідних відміток, повинні бути надіслані з відповідними адресними листками до Окрміліції.

§ 3.

Провадження зазначеннях приписок та виписок накладається на домоволодарів, домоуправління, або осіб що їх заміняють орендарів, комендантів будинків, управдомів і так инше.

§ 4.

Приписка прибувших провадиться на підставі встановлення особистих посвідчень, або документів, що їх міняють себ-то: учотно-військовий білет метричний витяг, або посвідчень виданнях в місці служби – для службовців і школами для учнів.

§ 5.

В разі відсутності у певної особи вказанної в п. 4 документів приписка провадиться на підставі свідомостей, що прибувший дає письмом на папері з обов'язковою відміткою в домові книзі про відсутність документів і негайно повідомити Окрміліцію про бездокументну приписку.

§ 6.

Усі громадяне, що прибувають до міста на постійне мешкання обов'язані не пізніш 10 годин ранку слідуєчого дня після прибуття, доручити представнику домоуправління своє посвідчення, або відомості), як вказано в п. 5.

Усі громадяне, когрі прибувають до міста тимчасово обов'язані не пізніш 10 годин вечора – дня прибуття доручити представнику домоуправління, гостиниці та меблірованих кімнат своє посвідчення або відомості в письменому виді.

§ 7.

Про осіб, що ухиляються від виконання п. 6 цієї постанови домоуправління, орендарі та інші обов'язані повідомити Окрміліцію осіб для притягнення зазначених до відповідальности.

§ 8.

Особам, зазначеним в п. 3 цієї постанови надається право стягати з приписуєваних вартість листка для приписки або для виписки, але стягання цієї суми ні в якому разі не може зістановити провадження приписки або виписки, при чому коштівність в цих випадках, відносяться під рахунок загальних відбудків по будинку.

Що торкається осіб ухиляючихся від внесення вказаної вище суми, то про них домоуправління повинно, повідомити Окрміліцію для притягнення їх до відповідальности за не виконання цієї постанови.

§ 9.

Адресні листки видаються окремо на кожну особу, незалежно від зросту

§ 10.

Приписка і виписка провадиться згідно правил встановлених Окрміліцією по адресному бюро.

ПРИМІТКА: росписка адресата в домові книзі в прийомі адресного листка, обов'язкова, при відсутності якого приписка не дійсна.

§ 11.

Приписка осіб чужоземних підданих провадиться виключно після явки його в Адмінвідділ на загальних підставах.

§ 12.

Домоуправління орендарів і домоволодарів обов'язуються у всякий час представити домові книги для перевірки чинами Окрміліції.

§ 13.

Чинність цієї постанови розповсюджується також на лікарні, інтернати, а також на усякі жилпомешкання, що знаходяться у віданні Держустанови.

§ 14.

Наглядення за виконанням цієї обов'язкової постанови накладається на Окрміліцію.

§ 15.

Винні в порушенні цієї обов'язкової постанови притягаються до відповідальности в адміністративному порядку до 300 карб, штрафу, або арешту до 3-х міс.

§ 16.

Ця обов'язкова постанова дійсна з дня видання її на протязі одного року.

ТВО Голови Окрвиконкому Гоженко.

Начадмінвідділу Агронів.

Секретар ОкрВК'у Ломов [18].

Важливою була тема «Міська рада в Первомайську».

В розмові з нашим співробітником зав Оргвідділом Окрвиконкому тов. Ломов торкаючись питання утворення міськради в Первомайську сказав:

В квітні місяці була постанова Раднаркому про утворення міськрад в тих містах де це передбачено законом, в тім числі і в Первомайську.

Поруч з цим населення Голти, Богополя та Ольвіополя через газети та заявами виявляли прагнення що до утворення якого-небудь органу влади в Первомайську.

Маючи формально роз'язане питання і крім того, ідучи на зустріч населенню, Президія Окрвиконкбму постановила сворити в Первомайську мійськраду.

Але з огляду на те, що перевибори сільрад були закінчені, утворити мійськраду було не можливо.

Мійськраду передбачається утворити в наступну перевиборну кампанію.

Далі тов. Ломов сказав, що необхідно створити громадську думку міського населення кав коло утворення мійськради, бо без громадської думки трудно утворити таку установу як мійськраду.

– Ми з'являємось Округовим центром, – продовжує тов. Ломов, – із тих сорока Округ які єсть на Україні, але ми не можемо виправдити себе зовнішнє як Округовий центр, – характерними моментами з'являються антисанітарія, житлова криза, відсутність гарних будівель, відсутність культурних установ [клубів, театрів).

Разом з цим необхідно відмітити, що ми в багатьох миропоємствах пішли далеко вперед других Округ, прикладом може бути, будування гідроелектростанції, яка ставить своєю метою електрифікувати промисловість міста і близьких районів селянського населення, розробка природніх багатств, (каменоломні) а тепер необхідно

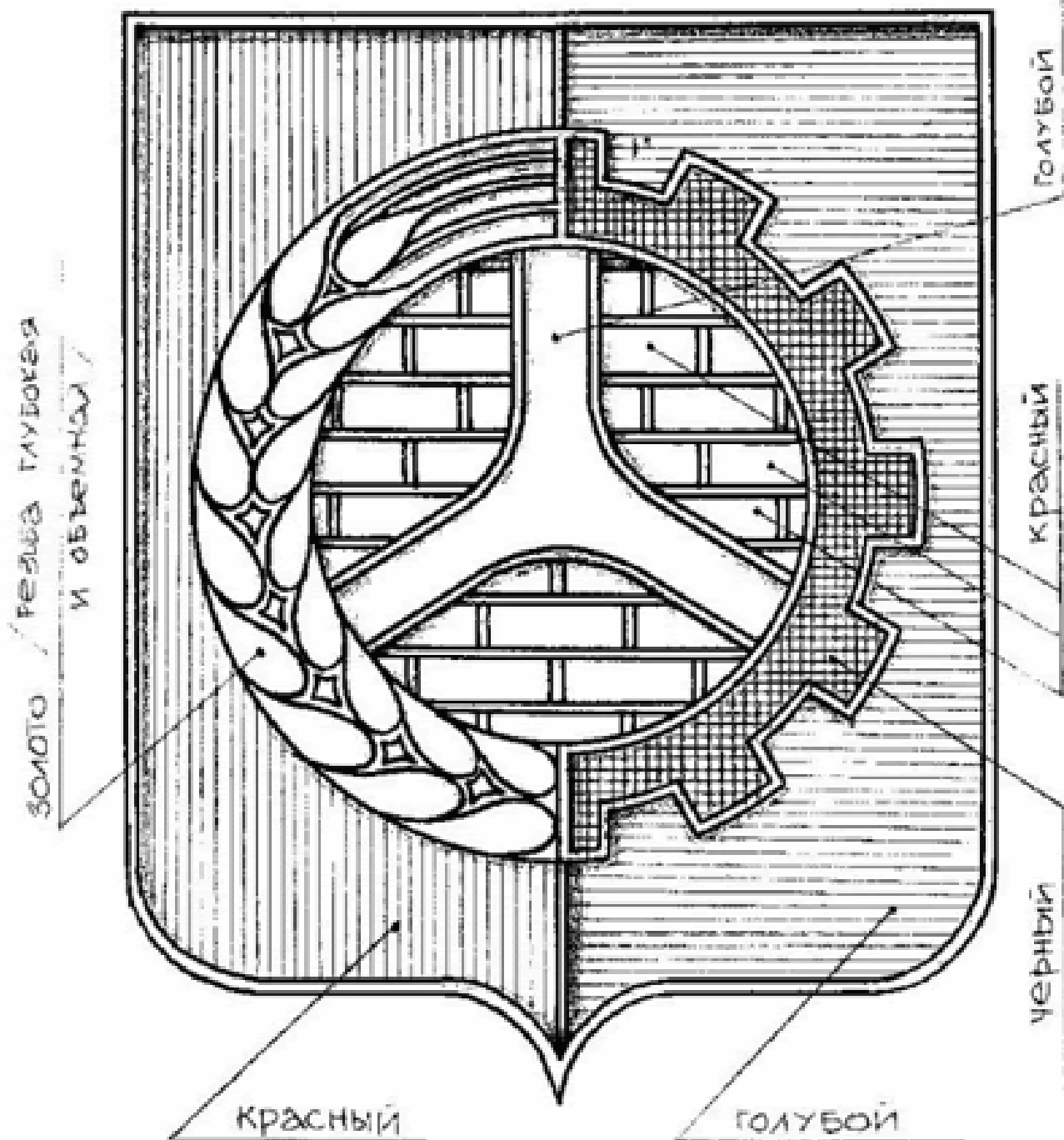
розвинути ті галузі промисловости, які у нас ще не охоплені, наприклад металургичну промисловість.

Місто повинно рости.

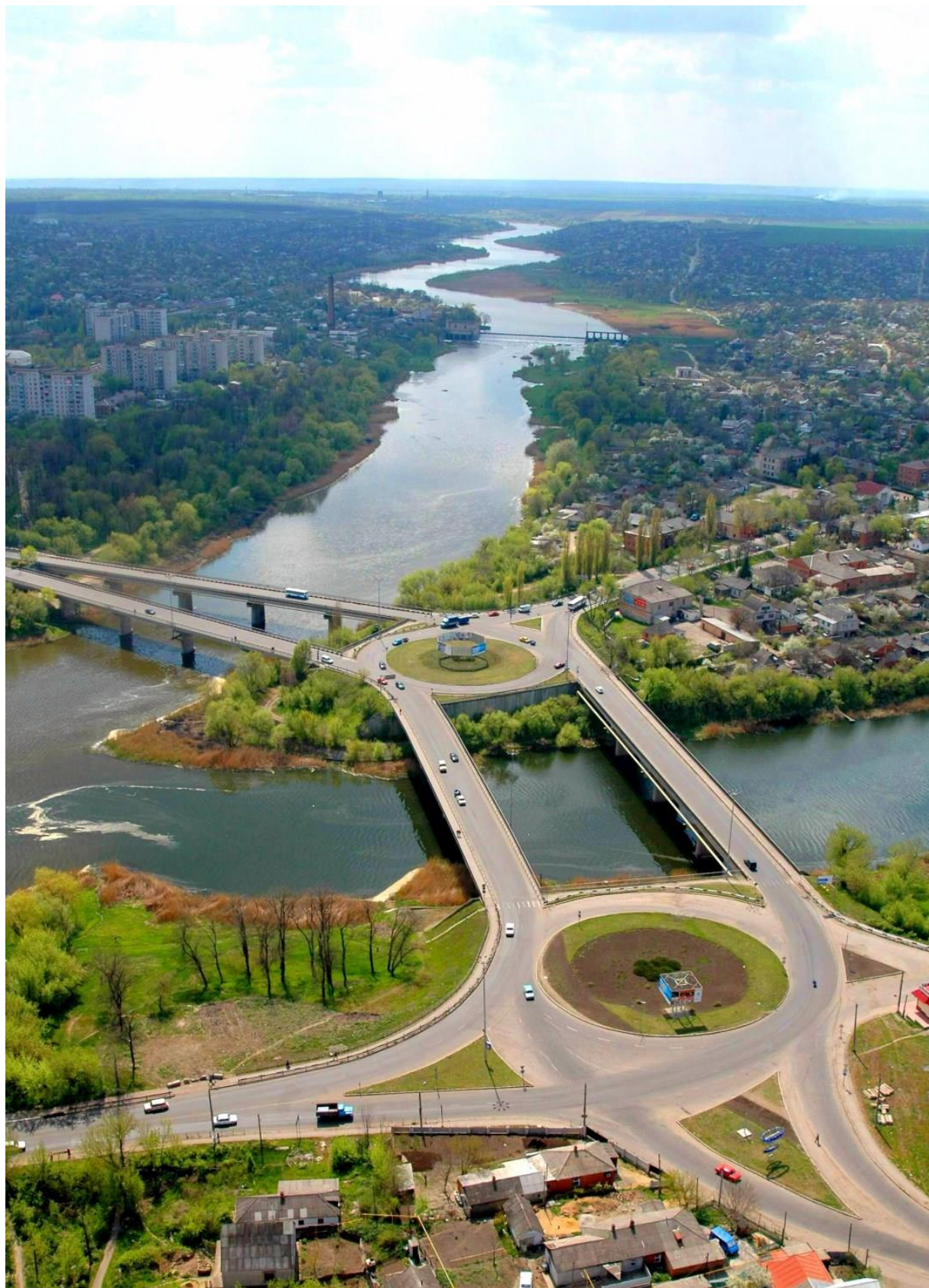
А також одним із головних задач міськради повинно бути обслуговування близького селянського населення, що займається хліборобством, для чого міськрада повинна буде утворити для цієї мети інститут на зразок селянської секції.

Це питання остаточно буде розроблено не пізніше трьох тижнів [19].

ПЕРВОМАЙСЬК

[20].

[20].

РОЗДІЛ 2. НАЦИСТСЬКА ОКУПАЦІЯ ПЕРВОМАЙСЬКА У РОЗПОРЯДЖЕННЯХ ТА ПОСТАНОВАХ

Радянське бачення історії Первомайська викладене в фундаментальних працях тих часів [1, С. 654 – 671] [2, С. 576 – 592.].

Наведемо в хронологічній послідовності розпорядження нацистської окупаційної влади Первомайська 1942 – 1943 років, які детально регламентували всі сторони життя жителів окупованого Первомайська.

28 червня 1942 року.

До відому населення

Первомайська Міська Управа доводить до відому населення I і III частини м. Первомайська, що пасти корів по кручах та балках міста заборонено.

Одночасно Міськуправа вдруге доводить до відому населення м. Первомайська, що крадіжка фруктів і інших овочевих плодів категорично забороняється.

За невиконання цього розпорядження винні будуть оштрафовані.

Голова Міськуправи Ф.Я.Шейфеле [3].

НАКАЗ

Первомайської Міської Управи від 27 червня 1942 року.

На підставі розпорядження Повітового Комісара я покладаю відповідальність на населення м. Первомайська і на всі українські установи за недоторканність залізничних шляхів. До цього відноситься наступне:

1. Суворо забороняється ходити по лінії залізничних шляхів. Залізничний шлях не являється шляхом сполучення для пішоходів.

2. Чужі особи (утікаючі військовополонені і інш.), які не мають відпускнуго свідоцтва повинні негайно затримуватись і відправлятись до поліції.

3. Населення повинне звертати увагу на всіх чужих людей, що появляються в місті і зараз же повідомляти про них у поліцію.

4 Охорона залізничної колії з обох боків провадити меться солдатами і поліцією. При необхідності ця охорона посилюється Українською Допоміжною Поліцією (обов'язково у формі).

5. Охорона залізничної колії з обох боків покладається на мешканців, які живуть недалеко від колії, під особисту відповідальність старост цього населеного пункту

6. Мешканці не мають права наближатися до лінії на відстані 50 метрів.

За донесення і виявлення партизан і саботажників буде видаватися нагорода. Якщо, не дивлячись на всі ці міроприємства, будуть виявлені випадки саботажу, до відповідальности будуть притягуватися керівники Українських Допоміжних Управлінь.

Дальше, я наказую, що підводам забороняється користуватися грейдерним шляхом, слід використовувати степовий шлях. Всі степові установи будуть контролювати виконання цього наказу, а той, хто не буде виконувати цього наказу, буде оштрафований.

Голова Міськуправи [3].

До відому населення.

Первомайська Міська Управа нагадує, що строки уплати податку за будинки, земельну ренту і податок за собак, за 1-ше півріччя 1942 р. вже минули. Міська Управа попереджує, що вищезгадані податки потрібно внести не пізніше як до 5 липня. В разі несплати, податки будуть стягнені примусовим порядком [3].

З метою попередження інфекційних захворювань біля кожної криниці.

1. Прикріпити дверці, які після витягування води повинні зразу закриватись.

2. Прилаштувати на ланцюгу постійне відро.

Воду брати тільки цим відром. Інші відра в криницю не впускати.

Вище згадане обладнання кожної криниці провести за рахунок тих громадян, які постійно беруть з неї воду.

Обладнання провести до 5 липня.

Після цього необладнанні криниці будуть закриті.

Відповідальність за виконання даного розпорядження покласти на інженера Будівельної Контори.

Примітка: Міська Управа попереджує в останнє, що коли це розпорядження не буде виконано до 5 липня, криниці будуть закриті, а винуватці будуть оштрафовані.

Голова Міської Управи Ф. Я.Шейфеле [3].

[4]. Німецька кіннота на вулиці Первомайська Миколаївська область. 1941 рік.

10 серпня.

НОВІ НАЗВИ ВУЛИЦЬ.

Жидо-московські правителі, загарбавши Україну, завели в ній свої порядки. Все українське витискалось, а на його місці розквітало жидівське та московське. Навіть назви вулиць були названі чужими іменами. На весь Первомайськ було лише дві вулиці названі іменами українців. (Замітьте, що ніде в Росії – Рязані, Тулі, Калузі, Москві, чи Вятці не було жодної вулиці, названої українським іменем).

Зараз по розпорядженню Повітового Комісара вулицям дано українські назви.

Віднині вулиці називатимуться:

ПО ОЛЬВІОПОЛЮ

Ч.	Старі назви	Нові назви	Пояснення слів
1.	Воровського	М.Садовського	артист
2.	Лермонтова	Н-Левицького	письменник
3.	Трудшкільна	С.Руданського	письменник
4.	Комінтерна	Міхновського	діяч українства
5.	М.Коцюбинського	Коцюбинського	письменник
6.	Андреєва	О.Олеся	поет
7.	Робесп'єра	С.Єфремова	керівник СВУ
8.	Тракторна	Тракторна	
9.	Ласаля	Полтавська	
10.	Герцена	Квітна	
11.	Білякова	І.Гонти	народний герой
12.	Кармалюка	У.Кармалюка	Народний герой
13.	Чкалова	В.Чкалова	пілот
14.	Щорса	С.Наливайка	народний герой
15.	Соф. Перовської	Лесі Українки	поетеса

16.	Петровського	М. Костомарова	історик
17.	Марата	М.Хвильового	письменник
18.	Бебеля	Дорошенка	укр гетьман
19.	Жданова	І.Сірка	нар. герой
20.	Громова	М. Драгоманова	укр вчений
21.	Ленінградська	Затиркевич	артистка
22.	Мікояна	Б. Грінченка	письменник
23.	Пер. Паркомуні	Запорізької Січі	
24.	Сталіна	Гірська	
25.	Пер. Трудовий	П. Грабовського	Укр.. поет
26.	Цвинтарна	Цвинтарна	
27.	Трудова	Трудова	
28.	Стаханова	П. Саксаганський	артист
29.	Папаніна	С. Черкасенка	драматург
30.	9-го Січня	Чехівського	член СВУ
31.	Котовського	Б. Хмельницького	укр гетьман
32.	Комсомольська	Досвітнього	письменник
33.	Калініна	Є.Коновальця	нар. герой
34.	Бакуніна	П.Куліша	письменник
35.	Халтуріна	Панаса Мирного	письменник
36.	Пер. Жовт. Рев.	І. Котляревського	письменник
37.	Даніліна	К. Основ'ненка	письменник
38.	Чернишевського	І. Тобілевича	письменник
39.	Орджонікідзе	Марковича	письменник
40.	12 грудня	О. Федьковича	письменник

41.	Островського	Г. Сковороди	філософ
42.	Советськ.	Український зав.	
43.	Степова	Степова	
44.	Шовковична	Шовковична	
45.	Київський	Київський завул.	
46.	Степана Разіна	Степана Разіна	
47.	Кустарна	Кустарна	
48.	Ванцетті	О. Кобилянської	письменниця
49.	Шкіряна	Шкіряна	
50.	Вузовська	Гімназична	
51.	Вузовськ.	Гімназичний зав.	
52.	Загородна	Загородна	
53.	Паркомунa	Млинарська	
54.	Чапаєва	Залізнична	
55.	17 партз'їзд	М. Залізняка	народний герой
56.	Кам. Лом. Пер.	Кам. Лом. Завул.	
57.	Орехова	Марка Вовчка	письменниця
58.	Знаменська	П.Полуботка	укр гетьман
59.	Кооперативна	Г. Косинка	письменник
60.	Столярна	Столярна	
61	Автодорівська	Автодорівська	
По Богополю			
1.	Советська	М. Лисенка	композитор
2.	Лікарська	Лікарська	
3.	Альшера	Стеценка	Композитор
4.	Якобинців		

5.	Шол. Алейхема і	Запорізька	
6.	Озетовська		
7.	Свободи	Вербівська	
8.	Спартака	Галицька	
9.	Белінського	М.Грушевського	історик
10.	Краснофлотська	С.Петлюра	голов.укр.отаман
11.	Набережна	Набережна	
12.	13 партз'їзд	Волинця	Нар. герой
13.	Коха	Проф. Коха	

[5].

ДО ВІДОМУ НАСЕЛЕННЯ.

Спостерігається, що цивільне населення носить форму советської армії, не дивлячись на те, що вони не служать в допоміжних загонах німецької армії. Цим самим ускладнюється нагляд над працюючими советськими військовополоненими, а також ускладнюється відшукування тих військовополонених, що втекли.

Повна конфіскація советської військової форми у цивільного населення не проводиться тому, що воно зараз не має можливості купити цивільний одяг. Але для того, щоб полегшити нагляд за військовополоненими, цивільному населенню дозволяється носити форму советської армії в такому вигляді, щоб їх можна було легко відрізнити від військовополонених. Цивільному населенню забороняється носити повну форму советської армії, окремі частини можна носити в тому випадку, коли всі армійські відзнаки, в тому числі і гудзики, будуть відрізані від одягу.

Хто порушить дане розпорядження буде признаний військовополоненим, або партизаном, а одяг буде конфіскований і зданий в ближній табір військовополонених.

Повітовий Комісаріят [5].

[4]. Вулична сцена міста Первомайськ. Миколаївська область. 1941 рік.

ДО ВІДОМУ НАСЕЛЕННЯ

Доводиться до відому населення міста Первомайська і населення всього Повіткомісаріату про те, що на території, яка знаходиться не даліше 15 км від кордону, заборонено харчувати і тримати у себе чужих людей без дозволу на це від старости села або голови міста.

Всі громадяни 16-літнього віку і більше, які проживають в указаній вище області, повинні обов'язково носити при собі паспорт з фотокартками.

За невиконання цього розпорядження винні будуть притягнені до відповідальности в'язницею, примусовими роботами або штрафом в 1,000 крб.

Дане розпорядження входить в силу з дня його оголошення.

Повіткомісаріят Рауерт

Беціркецоллкомісар Енгеман.

М. Первомайськ, 3 червня 1942 р. [5].

23 серпня.

ДО ВІДОМУ НАСЕЛЕННЯ.

Доводиться до відому все населення м. Первомайська та Первомайського повіту, а також священників всіх церков, що в зв'язку з напруженою роботою по збиранню врожаю служіння в церквах припиняється до 1 жовтня 1942 р.

Після цього терміну офіційним дозволом богослужіння буде поновлено.

Міський Голова Шейфеле [6].

Всі ремісники м. Первомайська повинні зареєструватися в Міській Управі. Документи і довідки про їх спеціальність, про складання іспитів по якій небудь спеціальності вони повинні мати при собі.

Самостійним робітником або підручним в ремісничій фабриці в майбутньому може працювати лише той ремісник, який зареєстрований в Міській Управі і занесений до списку ремісників. Після реєстрації і перевірки їх роботи кожний з них одержує від Повіткомісара документ про належність його до тої чи іншої групи ремісників. В цьому документі повинно бути зазначено: майстер, самостійний робітник чи підручний. Відповідно до спеціальности і ступеня кваліфікації ремісник буде отримувати заробітну платню. Повіткомісар [6].

Всі громадяни м. Первомайська, які мають велосипеди, повинні зареєструвати їх в Міськуправі в п'ятиденний термін з дня оголошення даного розпорядження.

Міська Управа [6].

ПОПЕРЕДЖЕННЯ.

Я востаннє попереджую, що переселенці можуть перейти кордон тільки тоді, коли у них є перепустка, видана Перепускним Бюро в Кременчузі.

Тому абсолютно даремні всякі спроби перейти кордон без таких перепусток.

Надалі всі переселенці, які не мають перепусток від вищезазначеного Бюро, будуть заарештовані Жандармерією й послані в колгоспи на роботу. Скот і підводи будуть конфісковані.

Повітовий комісар Лаффренц [6].

НАКАЗ ПОЛІЦІЇ

про допущення до користування та прикмети велосипедів по Миколаєвській Генеральній Окрузі

§ 1. Користуватися велосипедом можна лише тоді, як є на це дозвіл. Дозвіл дається лише тоді, коли користування велосипедом вимагають важні офіційні інтереси.

§ 2. Дозволений велосипед відзначається дощечкою з чергою. Дозвіл та прикмети даються Повіткомісаром, в повіті якого знаходиться місце мешкання користувача.

§ 3. Хто користується неприпущеним або неозначеним велосипедом штрафується до 300 крб., або 2 тижнів тюрми. Велосипед буде реквізований.

§ 4. Наказ поліції набуває силу з 15-УШ-42 року.

Миколаїв, 31 липня 1942 року.

Генеральний комісар [6].

30 серпня.

НАКАЗ

Первомайської Міськуправи від 24 серпня 1942 р.

На підставі розпорядження Повітового комісаріату з метою приведення в належний, стан розруйнованих I та 3 паст, міста наказую:

Ввести трудову повинність для населення 1 та 3 паст, міста.

Трудовій повинності підлягає все населення 1 та 3 частин міста без винятку в слідуєчому порядку:

1. Родини, в яких голова сім'ї працює на виробництві або в установі, зобов'язані до 25.IX-42 р. дати 4 робочих дні.

2. Сім'ї непрацюючих 12 робочих днів.

На роботу повинні надсилатися повнолітні члени сім'ї, і ні в якому разі не допускати неповнолітніх.

Збірний пункт по 1 частині – Будівельна контора, о 6 годині ранку: по 3 частині Житлоуправа, о 6 годині ранку.

Організатором робіт призначаю п. Регеля, який повинен планувати роботу та вести облік виходу на роботу і облік одержаних будівельних матеріалів (камінь, цегла і інш.). Цей матеріал передавати будівельній конторі.

На осіб, які ухиляються від трудової повинности, повинні подаватись відомости в Міську Управу для притягнення їх до відповідальности через органи Жандармерії.

Голова Міськуправи Шейфеле [7].

Первомайський шкіряний завод.

В серпні минулого року, коли в м. Первомайськ вступили німецькі війська, в Міській Управі було поставлено питання про організацію шкіряного заводу на базі місцевої сировини. Наполеглива робота п. Морозова та допомога і безпосереднє керівництво Міської Управи дали гарні наслідки. За короткий час було доставлено устаткування, відремонтовано приміщення та закуплено достатню кількість хімікатів, які необхідні для роботи заводу, і на початку грудня 1941 р. за згодою Миколаївської Окружної Комендатури завод розпочав свою роботу.

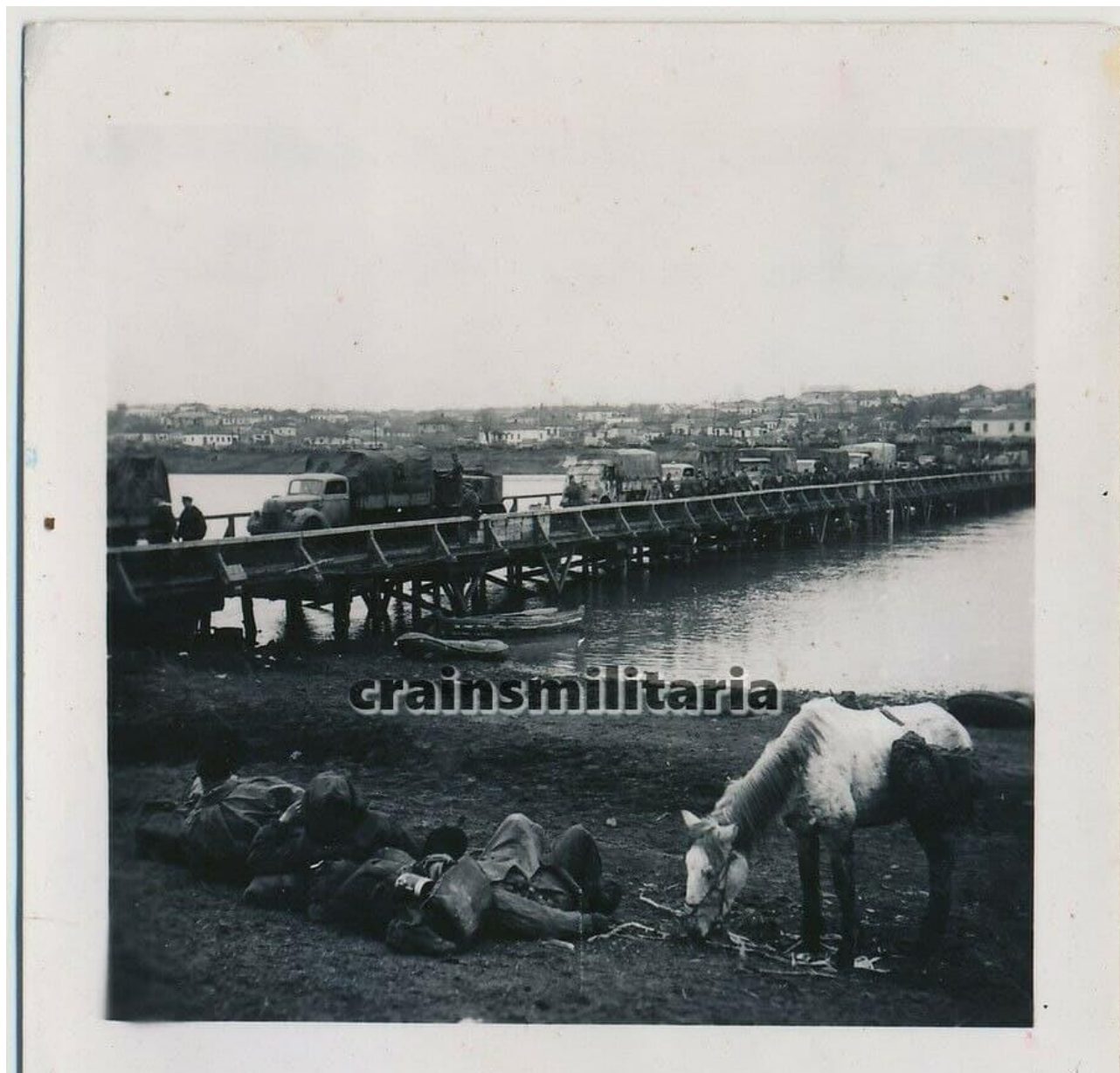
Головна мета заводу була виробка шкір на юхтові й хромові чоботи для потреб армії та кустарних майстерень. Не дивлячись на дуже примітивні умови роботи і нестачу кваліфікованої робочої сили та хімікатів, завод на початку своєї роботи домігся виробки різних товарів 5000 кв. дециметрів щомісячно. Крім цього завод організував виробку пушнини на шуби та для потреб сільського господарства шлей, посторонків, віжок, вуздечок, вшивальників і інш.

З початку своєї роботи і до 1 серпня завод виробив 60.678 кв. дециметрів хромових та юхтових шкір, цебто, в середньому на 1.011 пар чобіт, підошов 7.221 кв. дециметрів, сиром'ятки 12.606 кв. дц., великих шубових шкір 255 шт., середніх 394 та дрібних 1.400 шт.

Зараз завод за дозволом Повітового Комісара п. Лаффренца переведено в нове приміщення, що дає можливість на багато розширити це підприємство. На сьогоднішній день всі важливі процеси робіт електрифіковані. Ці засоби на багато підвищують продуктивність роботи і полегшують умови праці робітників заводу. Надалі директор заводу п. Томас Ф. передбачає збільшити виробку продукції за рахунок придбання нового механічного та ручного устаткування. В скорому часі буде встановлено луцильну та вальцювальну машини.

Ці успіхи шкіряного заводу зв'язані з повсякденним піклуванням за відбудівні роботи Повітового Комісаріату. Саме йому завдячує колектив заводу за конче потрібні поради і безпосередню допомогу у відбудівних роботах та постачанні підприємства сировиною. З вдячністю за це колектив заводу, очолюваний директором п. Томасом, ще з більшим завзяттям працює над удосконаленням свого підприємства та над збільшенням вироблення продукції.

Слід сподіватися, що й надалі шкіряний завод буде виконувати ті завдання, які ставить перед ним німецьке військове командування. Запорука цьому працьовитий колектив, який, починаючи від рядового робітника і кінчаючи директором, ставляться до роботи з завзяттям. Всі тут добре розуміють, що вони працюють для потреб своєї визволительки армії Великонімеччини, яка героїчно нищить жидо-більшовизм на Сході. Д. Чабан [7].

[4]. Міст через Південний Буг у місті Первомайськ. Миколаївська область. 1941 рік. 6 вересня.

В зв'язку з тим, що зараз відчувається нестача тягової сили в сільському господарстві, потрібно всю тяглову силу використати на польових роботах. Мешканці районів, а особливо міста, повинні всі при ватні коні привести до Повіткомісаріату для продажу. Особливо це стосується приватних осіб, які незаконно купили коні у переселенців. Для купівлі коней виділена особлива комісій, Я чекаю, що кожний

українець усвідомить те, що коні зараз необхідні для роботи в сільському господарстві і негайно приступить до виконання цього розпорядження. Повіткомісар Лаффренц [8].

13 вересня.

Подяка. В неділю 7 вересня було дано Миколаївським українським роз'їзним театром нашого міста спектакль «Наймичка» Глядачі виносять повітовому комісару та голові міської управи сердечну подяку за влаштування культурного відпочинку [9].

Увага! Починаючи із 1-го вересня 1942 р. на часопис «Нове Життя» підписна ціна знижується. Часопис виходитиме 5 разів на місяць. Ціна окремого числа 1 крб. 50 коп., на місяць 7 крб. 50 коп. [9].

Первомайська Міськуправа доводить до відому населення м. Первомайська, що приписка мешканців м. Первомайська починається з 8 вересня ц.р. при пашпортному столі. Для приписки необхідно пред'явити домову книгу, пашпорт. На дітей до 15 років потрібно пред'явити метрику. Голова Міськуправи Шейфеле [9].

Управління електричної мережі м. Первомайська доводить до відому населення, а також всіх установ і підприємств міста, що при мережі є вартові електромонтери для обслуговування абонентів. Приймаються також замовлення на виконання монтажних робіт хатнього освітлення при наявності матеріалів замовника. Контора міститься по вулиці М. Лисенка, ч. 71. (Богопіль). Дирекція [9].

27 вересня.

До відому населення

Доводиться до відому населення Первомайського повіту про те, що суворо забороняється перетримувати та переховувати підозрілих осіб. Той, хто приймає на квартиру без дозволу відпущеного військовополоненого, жида, партизана або бувшого комуністичного діяча і допомагає йому, буде розстріляний. Буде також покараний той, кому відомо, що серед населення є підозрілі особи, але не повідомив

зараз про них через голову міста, району, села у відповідні органи німецької влади. Я наказую населенню, яке любить порядок, у його ж власних інтересах всі повідомлення надсилати в німецьку жандармерію. Повіткомісар [10].

До населення м. Первомайська.

Згідно § 2 розпорядження про заборону тримання зброї, набоїв та іншого військового майна в окупованих східних областях від 12/УІ-42 р., цим розпорядженням нагадується:

Тримання зброї, набоїв та іншого військового майна суворо забороняється.

Згідно § 8 того ж розпорядження винні будуть покарані на смерть, в легших випадках винних буде пока рано позбавленням волі.

Вищезазначеним карам підлягають особи, які:

1. Тримують у себе зброю, набої або інше військове майно, добувають його, ремонтують, торгують ним або перевозять зброю.
2. Знають про переховування зброї, набоїв та іншого військового майна і не повідомляють про це військові органи.

Згідно 4-го пункту § 8 вищезазначеного розпорядження кара знімається з осіб, які в трьохденний термін повідомили про те, що у них є зброя, або знають де переховується.

Останній раз попереджую всіх районних шефів та керівників міста Первомайська, про те ,що погрібно Оголосити це розпорядження серед населення, а особливо ту частину § 8, в якій говориться про звільнення від карі тих осіб, які в трьохденний термін повідомлять ї здадуть наявну у них зброю або інше військове майно.

Після цього терміну особи, в яких буде знайдено зброю, набої або інше військове майно, будуть передані військовому суду, вироки якого будуть – смертна кара.

Міськуправа попереджує населення м. Первомайська про те, що виконання цього розпорядження буде дотримано.

Голова Міськуправи Шейфеле [10].

4 жовтня.

До відому населення

На основі розпорядження від 12.УІ.1942 р., в окупованих східних областях цивільному населенню забороняється тримати зброю, набої та інше військове майно. Хто має зброю, набої чи інше військове майно, вигото вляє зброю, ремонтує і не здасть її в 3-х денний термін в найближчі органи Німецької Влади, буде покараний смертю. Згідно § 8 вищезазначеного розпорядження, вин" ний не буде покараний, якщо він на протязі трьох днів після оголошення цього розпорядження, здасть зброю, яка в нього є, Я востаннє доводжу до відому населення мого по віту це розпорядження. Після закінчення цього терміну, особи, в яких буде знайдена зброя або інше військове майно, будуть передані до особливого суду, який по карає їх смертю. Повітовий Комісар Лаффренц [11].

Увага!

Доводиться до відому населення Первомайського повіту про те, що суворо забороняється перетримувати та переховувати підозрілих осіб. Той, хто приймає на квартиру без дозволу відпущеного військовополоненого, жида, партизана або бувшого комуністичного діяча і допомагає йому, буде розстріляний. Буде також покараний той, кому відомо, що серед населення є підозрілі особи, але не повідомив зараз про них через голову міста, району, села у відповідні органи Німецької Влади. Я наказую населе. ню, яке любить порядок, у його ж власних інтересах всі повідомлення надсилати в німецьку жандармерію.

Повіткомісар [11].

Виходячи із службових міркувань установлюю часи свого прийому від 9 до 12 годин щоденно.

Повітовий комісар [11].

1. Доводиться до відому цивільного населення про те, що ходити по залізничним коліям суворо забороняється. Військова охорона має право при появі цивільних громадян на залізниці примінути зброю. 2. Підозрілі особи, які не мають документів, будуть арештовані і передані поліції. 3. Закликаю населення повідомляти про появлення підозрілих осіб до найближчих військових органів. Повітовий комісар [11].

НАКАЗ.

Первомайського Повітового Комісаріату від 1 жовтня 1942 р. Згідно наказу Райхоміністра зайнятих східних областей від 27 серпня 1942 р. для всіх працездатних осіб існує трудова повинність. Як мені відомо, в моєму повіті є ще працездатні особи без визначеного місця роботи, а тому я в останній раз наказую з'явитися їм у Відділ Праці, і одержати роботу. Якщо на протязі 8-ми днів вияв ляться працездатні особи, які не будуть зареєстровані у Відділі Праці, будуть суворо покарані. Повітовий Комісар Лаффренц [11].

До уваги населення міста Первомайська.

Первомайська Міськуправа, виконуючи наказ с-г коменданта п. Маера, пропонує кожному домогосподарству до 20-го жовтня ц. р. здати з кожної курки по 300 гр. м'яса (живої ваги). Міськуправа [11].

18 жовтня.

НАКАЗ.

Первомайської Міськуправи від 15 жовтня 1942 р. З метою остаточної ліквідації руїн міста та приведення його в санітарний стан, з 15 жовтня організується при Міськуправі постійно діюча комісія по впорядженню та санітарному нагляду міста. На основі цього наказую: § 1. Замісникові начальника будівельної контори п. Назаратію організувати вищезазначену комісію під своїм головуванням, до складу якої повинні ввійти повітовий санітарний лікар п. Малюта та начальник шляхвідділу п. Шумахер. § 2. Лікареві п. Малюті призначити дільничих або квартальних

санітарних інспекторів, які повинні слідкувати за санітарним станом своїх ділянок по вулицях, дворах та квартирах. На винних в порушенні санстану подавати відомости в Міськуправу для притягнення їх до відповідальности. § 3. Начальникові шляхового відділу слідкувати та нести відповідальність за шляхове господарство міста, звернути особливу увагу на ліквідацію вибоїв по старих мощених шляхах. § 4. Начальникові трудповинности звернути особливу увагу на ліквідацію руїн в 111 част. міста. Притягти до відповідальности всіх, хто ухиляється від повийности. В разі неохіднос'ти ввести нову трудповинність, яка б не перевищувала попередньої. § 5. Суворо забороняю використовувати трудповинність не по призначенню. Використовувати робочу силу лише для приведення міста в належний стан. § 6. Всі перераховані в наказі роботи повинні бути закінчені до наступу зими. § 7. На комісію покладається обов'язок слідкувати за виконанням всіх наказів, які відносяться до впорядження міста та приведенню його в санітарний стан. Наказ діє до відмінення. Голова Міськоїуправи Шейфеле [12].

НАКАЗ.

Начальника Первомайського Відділу Праці від 17 жовтня ц. р. Для упорядкування своєї картотеки всім жителям Первомайська від 14 до 60 років при всякій зміні домашньої адреси (наприклад: переїзд на іншу квартиру, зміна будинкового або квартирного номера) негайно з'явитися до Відділу Праці і заявити про зміну своєї адреси. Винні в порушенні цього наказу будуть покарані. Начальник Первомайського Відділу Праці РАТТЕНС [12].

До відому населення.

Міськауправа останній раз доводить до відому всього населення м. Первомайська про те, що всі двори повинні бути приведені в санітарний стан. Частина вулиці, яка прилягає до двору, повинна бути очищена від бур'яну та каміння. За невиконання цього розпорядження винні будуть оштрафовані в розмірі 300 крб. Перевірка

виконання цього розпорядження буде перевірятись спеціальною комісією, основою при Житло відділі. Міський Голова Шейфеле [12].

31 жовтня.

До відому населення м. Первомайська

Згідно розпорядження Повітового Комісара від 22 жовтня 1942 р. доводиться до відому населення міста Первомайська про те, що для українського цивільного населення ходити по вулицях міста дозволяється з 6 год. ранку до 9 год. вечора. Після 9 год. вечора до 6 год. ранку ходити по вулицях бсз перепустки забороняється. Голова міста Шейфеле [13].

Розпорядження Повітового Комісара.

На основі розпорядження Генерального Комісара я вдруге покладаю відповідальність на всі українські підприємства, районних шефів, старост сіл за справність та збереження залізничних ліній. До цього відноситься слідує: 1. Суворо забороняється ходити по залізничних лініях. Залізниця не є шляхом сполучення для пішоходів. 2. Підозрілі особи, військовополонені, які не мають відпускнуго посвідчення, повинні бути негайно затримані і передані в поліцію, 3. Треба звернутися до населення з відозвою, щоб воно звернуло увагу на всіх підозрілих осіб і про це негайно заявляло в поліцію. 4. Охорона станції виконується солдатами, або поліцією. При необхідності ця охорона посилюється допоміжною поліцією обов'язково в формі. 5. Охорона лінії з обох боків покладається на мешканців, які живуть поблизу її та під особисту відповідальність старости даного пункту. 6. Жителі не мають права наближатись до лінії ближче, як на 50 метрів. Коли всі мешканці та старости сіл будуть стежити, щоб ніякі ворожі елементи не з'являлися в їхньому районі, тоді залізничні шляхи будуть в безпеці. За виявлення партизан та саботажників видаватиметься нагорода. Коли ж, не дивлячись на всі ці міроприємства, будуть виявлені акти саботажу, до відповідальности будуть притягнені керівники

українських допоміжних управлінь: районні шефи та старости сіл. Районним шефам я наказую передати старостам сіл і провести дане розпорядження і час від часу контролювати його. Я вдруге вказую на те, що підводам забороняється користуватися польовими шляхами. Всі шляхові установи будуть контролювати виконання цього розпорядження, за невиконання його винні будуть оштрафовані. Повітовий комісар [13].

До відому населення Первомайського повіту

Я ще раз вказую на те, що вільна торгівля худобою, птицею, яйцями, молоком, маслом та садовиною заборонена. Дозволена продаж овочів, які швидко псуються. Особи, які порушуватимуть цей наказ, будуть оштрафовані. Крім того, всі вищезазначені товари на базарах конфіскуватимуться. Повітовий Комісар Лаффренц [13].

УВАГА!

Всім мешканцям Ольвіополя необхідно з'явитися з картою володіння та домовою книгою в страховий відділ при Міськуправі для страхування свого нерухомого майна та худоби. Прийом по таким визначеним числам. Страховий відділ при Міськуправі [13].

7 листопада.

УВАГА!

Доводиться до відому населення про те, що особи, які бажають взяти на виховання дитину з дитячого будинку, повинні звернутися в Міськуправу. Міськуправа [14].

15 листопада.

Наказ

Первомайської Міської Управи від 12.XI.1942 р

Для забезпечення нормального руху по місту пішоходів і автогужевого транспорту в зимовий період під час ожеледі та снігопадів наказую: Всім власникам будинків

міста та керівникам підприємств і установ тримати в прилеглих до їх території двори та бруковані вулиці в належному порядку, а саме: Під час ожеледі лід на тротуарах колоти та посипати піском пішохідні доріжки та бруковану вулицю, для чого необхідно всім заpastися піском. Під час снігопадів також очищати від снігу тротуари та прилеглу до них частину вулиці, сніг складати під деревами, а лишній викидати на вільні площі, сади та городи. Під час розтавання снігу влаштувати стікання води (не допускати скупчення води в калюжах, на тротуарах та вулиці). Суворо забороняється їздити на коньках та санчатах по пішохідних доріжках. Винні в порушенні цього наказу будуть нести адміністративну відповідальність через органи Жандармерії, платити штраф до 500 крб., а при повторному порушенні будуть притягуватися до більш суворих мір покарання. Перевірку виконання даного наказу покладається на дільничих санітарних інспекторів, Житловідділ та комісію по санітарії та упорядкуванню міста. Зам. Голови міста Гебель [15].

30 листопада.

Повітовий Комісар доводить до відому населення м. Первомайська про те, що всі свята святкуватимуться по новому стилю: Різдво – 25 та 26 грудня 1942 р., Новий рік – 1 січня 1943 р., Водохреще – 6 січня 1943 р.

Повіткомісар [16].

Первомайська Міськуправа нагадує, що термін виплати страхових внесків за 1942 рік пройшов. Міськуправа пропонує населенню сплатити внески до 15 грудня 1942 року. Після цього терміну страхові внески будуть стягатися примусово.

Голова Міської Управи Шейфеле [16].

13 грудня.

Увага! НІМЦІ, які до сьогоднішнього дня не пройшли реєстрацію в Міськуправі, повинні пройти її до 20 грудня 1942 р. Міський голова Шейфеле [17].

20 грудня.

До відому населення і на основі розпорядження Гебїтскомїсарїату святкування Рїздвяних свят для українського населення встановлено 7 та 8 сїчня 1943 р. (тобто, по старому стилю), а для нїмецького населення 24 та 25 грудня 1942 р. Мїськуправа Гебель [18].

2 лютого 1943 року.

НАКАЗ

Первомайська Мїськуправа востаннє наказує всьому населенню м. Первомайська, а також всїм установам та підприємствам дотримуватись санїтарного стану в дворах та вулицях, бїля своїх будинків та установ. Це вїдносить ся також до снїгопадїв. Частина вулицї бїля будинку до мовласника підприємства чи установи повинна бути очищена вїд снїгу. В разї виявлення антисанїтарного стану двору чи вулицї, домовласника та керївники установ будуть при тягненї до суворої вїдповїдальносте згїдно вїйськового часу. Голова мїста Ф.Шейфеле [19].

20 лютого.

До відому населення

Мїськуправа доводить до відому населення м. Первомайська про те, що, починаючи з 17.11.1943 р., все працездатне населення мїста, яке не працює в установах та підприємствах, повинно з'являтись, по одному чоловікові з кожної сїм'ї, в 6 годин ранку в Будївельну Контору для вїдбуття трудової повинностї. Виннї в порушеннї цього розпорядження будуть притягненї до вїдповїдальностї за законом вїйськового часу. Голова Мїста Ф.Шейфеле [20].

Постанова Генералкомїсара по Миколаївській областї вїд 22 сїчня 1943 року.

Про здачу сїльськогосподарських продуктів

На пїдставї § 2 постанови Райхомїнїстра зайнятих схїднїх областей вїдносно встановлення права в зайнятих схїднїх областях вїд 21.11.1942 р. (ФБЛ. РМ. ОСТ. ч. 11) 1 виданих до цього повноважень Райхсміністра для України вїд 18 квітня, 7

вересня, 14 грудня 1942 р. в межах Миколаївської області постановляю; § 1. Всі сільськогосподарські продукти підлягають здачі, а залежності від виконавчих розпоряджень, які ще будуть видаватися, Існуючі постанови про здачу цим розпорядженням не скасовуються. § 2. Здача повинна провадитись у свіжому та чистому стані на базах або на збірних пунктах. § 3. Порухення цієї постанови буде каратися тюрмою або грошовим штрафом, окремо або тим і другим, якщо такі по загально-обов'язковим постановам не підлягають більш суворому покаранню. Не здана кількість підлягає конфіскації. Крім того, можлива конфіскація тварин. § 4. Постанова набуває сили з часу її оголошення. Миколаїв, 22 січня 1943 р. Генералкомісар [20].

Постанова Генералкомісара по Миколаївській області від 21 січня 1943 року.

Про здачу молока в 1943 році.

Генералкомісар по Миколаївській області постановляє; 1. Кожен власник корови зобов'язаний здати в 1943 р, не менше 800 літрів молока при жирності 3,8%. 2. Здача молока розподіляється по слідуєчим термінам; I квартал 150 л. II – 275 л., III – 225 л., IV – 150 л. Разом 800 літрів. Примітка; а) Особи, які мають корів, що отеляться за 3 або 4 місяці, зобов'язані план першого кварталу виконати в другому кварталі. б) Особи, які мають ялівок, що повинно бути підтверджено довідкою ветлікаря, зобов'язані виконати план першому півріччі 1943 р. 3. Особи, які мають корів і не зареєструють їх в установі молокозаводу, будуть притягнені до відповідально сте позбавленням волі або великому штрафові все ж повинні будуть виконати річний план здачі молока. В окремих осіб, які злісно не виконуватимуть даної постанови, худоба буде відібрана на користь держави. 4. Здача молока перевалиться на пункти, що були в минулому році. Розрахунок за молоко також залишиться без змін: а) Вартість молока при жирності 3,8 % 70 коп. за 1 літр. б) повертається 33 % 15 коп. за 1 літр. 5. Старости сільупраа зобов'язні особисто слідкувати за виконанням цієї постанови (притягувати

до відповідальності осіб, які не виконують, а також повинні слідкувати за роботою приймачів молока, які повинні не менше 2-х разів в місяць давати в сільуправу списки виконання молокопоставки по кожному господарству. 6. Особи, які мають корів, що нездатні виконати вищезгаданий план здачі молока, зобов'язані повідомити районного коменданта і здати своїх корів в м'ясоздачу [20].

26 лютого.

Виконавче розпорядження до постанови Генералкомісара в Миколаєві про здачу сільськогосподарських продуктів.

На підставі § 1 постанови Генералкомісара в Миколаєві про здачу сільськогосподарських продуктів від 1.01.1943 р. видаю наступне виконавче розпорядження: кожний власник птиці, за винятком громгоспних та наргоспних птахоферм, повинен в 1943 р. здати за кожну несучу курку 50 (п'ятдесят) яєць, які розподіляються таким чином: Січень – березень – 10 %, Квітень – 20 %, Травень – 25 %, Червень – липень – 25%, Серпень – листопад – 15 %, Грудень – 5 %. Пропорція кількості здачі яєць повинна бути дотримана для кожного місяця, тобто забороняється здавати крашанки завчасно. Для громгоспних і наргоспних птахоферм пересічна кількість здачі на рік дорівнюється 70 (сімдесят) яєць за кожну несучу курку. Повідсоткова здача яєць щомісячно розподіляється таким чином як і з іншими власниками птахів. Решта здачі яєць 1942 р. повинна бути здана до 1.5.43 р. § 2. Здача яєць до птахобаз або до збірних пунктів повинна провадитись в свіжому вигляді. Наслідки державного, перепису тварин являються керуючими для визначення кількості здачі яєць. Для цієї мети бургомістри повинні передати завідуючим пунктів список прізвищ власників птиці і кількість їхніх курей. Завідуючі пунктами і птахо базами зобов'язані належним крайсландвіртам і їхнім бургомістрам повідомити про тих власників птиці, які не виконали здачу. Такі заяви повинні подаватись не пізніше 15-го числа за кожний минулий місяць, Крім того, вони повинні піклуватись

про виконання задачі. Не зцінюючи прав Гебітскомісарів відносно догляду та кари, бургомістри повинні стежити за прийомом яєць та піклуватися про виконання завдання. Миколаєв, 22 січня 1943 р. Генералкомісар [21].

Advertising.

До уваги населення доводиться до відому населення, м. Первомайська, що хто бажає орендувати землю, повинен зареєструватися в Міськуправі до 5 березня. Хто до цього часу не зареєструється, втратить можливість на оренду землі. Увага! Згідно розпорядження Гебітскомісара, починаючи з 20 лютого ц. р., всі промислові підприємства працюють 10 годин в день. Гебітскомісар [21].

Об'ява. Первомайський мизавод доводить до відому всіх с-г організацій та населення, що завод приймає браковані коні, корови та загинувші свині. Оплата перевалиться грішми та милом [21].

Об'ява. Біля магазину ч. 8 вкрадено залізну бочку довжиною півтора метра, діаметром 1 метр. Хто знає її місцезнаходження, прохання повідомити в Міськгорг за винагороду. Гебітскомісар [21].

11 березня.

НАКАЗ Згідно розпорядження Генерального Комісара м. Миколаєва та Гебітскомісара м. Первомайська, Первомайська Міськуправа кликає громадян міста до повного затемнення, як установ так і окремих будинків. Винні в порушенні цього наказу будуть притягнені до відповідальности за законами військово го часу. МІСЬКУПРАВА [22].

Об'ява. Доводиться до відому всього населення м Первомайська, що бажаючи їхати на роботу в Німеччину можуть зареєструватися в Відділі Праці. Регістрація перенадиться в Відділі Праці з 2-го по 15 березня 1943 р. Евакуйовані також можуть реєструватись, Міськуправа. Загублено документи; пашпорт та метрику на ім'я Біляєвої Федори Георгіївни та метрику на ім'я Качкіної Январіни Петрівни; пашпорт, виданий

Первомайською Районовою управою на ім'я Комарчук Явдокії Михайлівни, вважати недійсними [22].

Календар на березень місяць 1943 року. До уваги населення! Доводиться до відому населення м. Первомайська, що хто хоче орендувати землю, повинен терміново зареєструватися в Міській управі. Хто в найближчий час не зареєструється, втратить можливість на оренду землі. Гебітскомісар [22].

Розстріляно п'ять злочинців

Київ. – Командуючий Поліції Безпеки та Служби Безпеки повідомляв: 9 лютого 1945 р. розстріляно у Лубнах п'ять осіб за те, що вони зловмисно по шкодили засоби транспорту та через те зашкодили Німецькій Збройній Силі [23].

18 березня.

Advertising.

Настав час для засівання парників капустою, помидорами, тютюном та іншими овочами. Приділяйте уваги вашим бджолам. Перевірте їх і дайте їм віск для виготовлення вощини. Кожна квочка повинна виводити курчат. Провадьте також ремонт інкубаторів. Необхідно в кілька разів збільшити вивід качок та гусей. Проводьте насадження верб у мокрих та вологих місцях. Збирайте волосся з домашніх тварин і здавайте його заготовельним пунктам. Наказ Гебітскомісара від 12 березня 1943 р. [24].

Є підозра про те, що в Ольшанському районі розповсюджений сказ. На основі цього в Ольшанці об'явлений карантин. Всі мешканці Ольшанського р-н у зобов'язані дотримуватись слідуючих правил: 1. Всі власники собак повинні тримати собак на прив'язі на подвір'ї. 2. Всі бродячі собаки повинні бути вбиті. 3. Особи, собаки яких не будуть прив'язані, будуть покарані. Райони: Первомайський, Благодатнівський та Тишківський об'являються районами, які знаходяться під наглядом. Для цих районів встановлені слідуючі правила; 1. Всі собаки, які з'являються на вулицях, повинні бути

на ремінці, за який їх можна вести. 2. Всі бродячі собаки повинні бути вбиті. 3. Коли собаку прийдеться вбивати там, де знаходяться люди, необхідно приміняти обережність, щоб запобігти нещасних випадків. Всі випадки сказу собак, а також підозріння про укуси скаженою собакою людей чи тварин повинні бути заявлені в Гебітскомісаріат. Це розпорядження вступає в силу з дня оголошення. Гебітскомісар [24].

Друк, і видавництво часопису „Нове Життя» м. Первомайськ, вул. Петлюри ч. 12, телефон № 1 – 10. Керівник видавництва і головний редактор Григорій Чапля. Діє цінник оголошень № 1 [24].

Об'ява Доводиться до відому всього населення м. Первомайська, що згідно розпорядження гебітскомісара, всі радіоприймачі повинні бути негайно зареєстровані в Німецькій Пошті, Власники, які не зареєструють своїх радіоприймачів будуть притягнені до відповідальності. Міськуправа [24].

До уваги населення Вулканізаційна майстерня при Райсоюзі, в III частині міста, приймає сиру резину різних видів по домовленості. Майстер Біленко [24].

Увага! Житловідділ Первомайської Міськуправи здає в оренду під городи незайняті присадибні землі на території міста. Заяви приймаються в Житловідділі, III частині міста, вул. Лисенка № 27 з 8 год. ранку до 12 год. дня. Житловідділ. [24].

Об'ява. Районна майстерня по виробі штучної вощини Держмаєткуч. 51, (с. Мігія) доводить до відому всіх пасічників Держмаєтків, громадських господарств та окремих власників пасік про те, що з 20 березня розпочинається прийом воску для переробки на штучну вощину. Дирекція [24].

Останнє попередження населенню м. Первомайська. Мною встановлено, що до цього часу багато осіб, особливо жінки, не з'явилися у Відділ Праці для реєстрації. Все це робиться для того, щоб уникнути праці. В теперішній час цього терпіти не можна, а тому я наказую всім, хто ще не зареєструвався, негайно з'явитись у Відділ Праці.

Останній термін реєстрації встановлено 20.III.1943 р. Всі незареєстровані до встановленого терміну у Відділі Праці будуть направлені в табір примусової праці, де працювати муть без оплати. Відділ Праці.

Всім районним шефам та голові міста Первомайська. Я встановив, що евакуйовані, які приїжджають з інших областей, одержують у Вас продукти та квартири раніше ніж вони призначені на роботу. Виходячи з цього наказую, видавати продукти та призначати квартири евакуйованим можна лише тоді, коли вони через Відділ Праці влаштуються на роботу і матимуть про це відповідні документи. Гебітскомісар. Генеральний Комісар м. Миколаєва, СС та Поліцайфюрер [24].

24 березня.

Оголошення. Доводиться до відому населення про заборону володіння зброєю, набоями та вибуховими речовинами. Всяке недозволене володіння зброєю, набоями, вибуховими речовинами та будь-якими військовими приладдями суворо забороняється, смертю карається три: а). Хто, недивлячись на це оголошення, без будь-якого дозволу володіє зброєю, набоями, вибуховими речовинами, або будь-якими військовими приладдями, або їх виробляє, здобуває чи безкоштовно, чи за гроші передає їх другому. б). Хто сам ховає зброю, набої, вибухові речовини, або знає їх місцепереховування, чи розповідає про це кому-небудь і не робить в поліцію відповідної заяви. в). Хто збирає набої, вибухові речовини, або будь-яке воєнне приладдя, які були військовими частинами по дорозі чи в квартирі загублені, а заставлені знайде і негайно їх не здасть, або не повідомить поліцію. Хто за 24 години здасть зброю, набої, вибухові речовини, або інше військове приладдя, або заявить про їх місцезнаходження буде помилуваний. Миколаїв, 1.3.1943 р.

СС – Штурмбанфюрер. Д-р Шпанн [25].

Редакції газети «Нове Життя». Потрібний перекладач який добре знає німецьку та українську мови [25].

31 березня.

Об'ява. Доводиться до відому населення, що згідно розпорядження Гебітс комісара, до 10 квітня ц. р. всі криниці міста повинні бути приведені в належний стан. Криниці повинні мати кришку та відро з цепом, навколо криниці повинно бути вимощено площу радіусом 2 – 3 метри. Крім цього, біля кожної криниці повинен бути жолоб для поїння коней. Всі мешканці, які користуються криницею, повинні допомагати в ремонті її. Хто відмовиться виконати вимогу особи, відповідної за ремонт криниці, буде притягнений до відповідальності за законами військового часу. Міськуправа [26].

Чоловіки й жінки, молоді й старі, працюйте від самого ранку до смерку на сівбі [26].

14 квітня.

До всіх абонентів електромережі. Згідно розпорядження Гебітс комісара управління електромережі м. Первомайська доводить до відому всіх абонентів, в тім числі і військових частин, про те, що з 10 квітня користування різними нагрівальними електроприладами, потужністю більше як 600 ватт, без обліку електричними лічильниками забороняється. Прилади, потужністю до 600 ватт можна включати в розетки з тарифною оплатою – 1 крб. за добу. Радіоприймачі оплачуються згідно їхньої потужності і типу при умові глухого включення їх в розетку (пломбування) з установкою вимикача. За порушення, цих правил абоненти підлягають штрафів і відключенню від електромережі без попередження. Управління електромережі [27].

Об'ява. Доводиться до відому про те, що особи, які одержали городи від житловідділу в оренду повинні до 20 квітня обробити їх і внести орендну плату, необроблені і неоплачені городи до зазначеного терміну будуть відібрані і передані іншим. Житловідділ [27].

17 квітня.

Озеленення міста

Що день, то споживачі на Первомайському лісопитомнику стає більше. Тут купляють фруктові дерева, як-то: абрикоси, яблуні, груші, сливи, горіхи, черешні. Великий вибір і серед декоративніших дерев. Для районів повіту лісопитомник вже відпустив 1.122.060 фруктових та декоративних дерев. Міське населення закупило 6.677 шт. фруктових та до 1.000 шт. декоративних дерев. Ох, і чудово, коли біля вікна достигли великі, соковиті, червоного кольору коліровані абрикоси [28].

З ОЛІВЦЕМ ПО МІСТУ.

В комбінаті ткацької фабрики

Значну роботу в справі забезпечення громадських і народніх господарств, а також і організацій виконує міська ткацька фабрика. Тут виробляються шлеї, посторонки, вірвовки, мішковина і т. інш. В наслідок збільшення потреб на ці необхідні речі широкого вжитку роботу на фабриці організовано в дві зміни. Для робітників фабрики буде організована їдальня, де по досить низьких цінах відпускатимуть обіди. Лише за один місяць виготовлено і реалізовано продукції на 232.795 крб. Виготовлено по 1.290 шлей, 6,350 шт. і посторонок, 243 метри мішковини, 4.320 метрів вірвовок і інш. Чималу роботу виконує по обслуговуванню населення і портняжна майстерня. З прийнятих 35 замовлень в першій половині квітня 20 уже виконано. В сапожній майстерні в середньому щотижня виготовляється з замовлень в день населення 25 пар нового взуття і 40 пар ремонтується. В останні два тижні прийнято 200 замовлень з яких 110 с шар нового взуття [28].

Забезпечення ділянками.

Жодного клаптика землі не пустуватиме в нашому місті. Де тільки був вільний город, міський житловідділ здав його в аренду, щоб населення могло там виростити городину.

310 арендарів одержали городи, на раніше не викорисговуваних землях, загальною площею 37 гектарів. Велику кількість ділянок одержали мешканці м. Первомайська і повіту [28].

Парнікова розсада.

Щоб мати ранню городину, Підгур'ївський держмаєток вирощує в 12 парникових рамах розсаду ранньої капусти, в- 56 рамах помідори і в 8 рамах солодкий гіркий перець [28].

25 квітня.

Оголошення. На основі роз'яснення сільськогосподарської Комендатури, мешканці м. Первомайська на протязі 1943 року повинні здати на приймальні пункти яйцебази яєць в такій кількості: господарі, які мають від 1 до 5 курей включно, здають по 50 штук яєць з кожної курки; господарі, які мають 6 і більше курей, здають по 260 яєць з господарства. Це роз'яснення не відноситься до мешканців м. Первомайська, які є членами громадських господарств, та які зобов'язані здати по 260 шт. яєць, незалежно від кількості курей. Мешканці повинні здавати яйця своєчасно, не пізніше строків, зазначених в повідомленнях, розісланих яйцебазою, а також, негайно ліквідувати заборгованість по яйцездачі за 1942 р. Міськуправа попереджує, що за ухилення від здачі яєць винні будуть суворо покарані, як за зрив постачання продуктами Німецької Армії. Мешканці міста, не члени громгосподарств, в яких кури загинули, повинні пред'явити в Міськуправу довідки від ветлікаря [29].

Первомайським Відділом Праці на ім'я Заболотної Тетяни Іванівни: пашпорт, виданий Мігієвським пашпортним столом на ім'я Краснокутського Євгенія Федоровича; пашпорт, картка зголошеиь та довідка про народження на ім'я Воронова Олексія Михайловича, вважати недійсними [29].

30 квітня.

Розпорядження

Про початок навчання в українських школах. Згідно розпорядження Генералкомісара в Миколаєві від 3.4.43 р. відносно початку заняття в українських школах окружним інспектором видається така об'ява: 1) Початок занять для всіх українських шкіл Первомайського повіту встановлюється з понеділка, 3-го травня 1943 р. 2) Всі вчителі повинні добросовісно виконувати свої обов'язки і зараз же, до початку занять, встановити, скільки дітей в їхній шкільній місцевості повинні відвідувати перші 4-й класи школи, а також дбати про те, щоб шкільне приміщення і потрібні приладдя До початку занять привести в найкращий порядок. 3) Бургомістрів просять дбати про те, щоб всі діти шкільного віку відвідували школу. 4) Від початку занять учителі з дітьми повніші приймати участь в боротьбі з польовими шкідниками с-г. рослин і збиранню лікарських трав, 5) Всі директори і вчителі повинні піклуватися про те, щоб всі діти шкільного віку без винятку регулярно відвідували школу. 6). Встановлено, що всі вчителі перед війною користувались більшовицькими підручниками, які ще знаходяться в користуванні шкільного і вчительського персоналу. Всі ці підручники до 10.5.43 р. повинні бути зібрані і здані окружному шкільному інспекторові. А також вся більшовицька література, яка знаходиться на руках, повинна бути здана. 7). Батьки, які мають дітей шкільного віку, повинні посилати їх до школи обов'язково. При невиконанні цього наказу вони будуть покарані. Окружний шкільний інспектор Пентов [30].

Об'ява. Доводиться до відому населення Первомайського району, що шкірзаводом провадиться продаж деревних опилок. Дирекція завод [30].

З олівцем по місту.

Радіовузол в Первомайську.

По ініціативі інженера по радіо п. Грека та при активній допомозі боку Гебітскомісаріату та Міської Управи в нашому місті, де раніше була радіостанція (І ч. міста), встановлюється радіовузол. Ним будуть транслюватися українських німецьких

радіостанцій для населення міста. Також і транслюватимуться окружні та місцеві інформації, організовуватимуться художні виступи по радіо. А зараз тут проходять підготовчі роботи, встановлюється мікрофон. Радіовузол матиме потужність 500 ват, що дасть можливість обслужити до 5-ти тисяч абонентних точок [30].

Впорядкування міста.

З наступленням весни розгортаються роботи по упорядженню нашого міста. Особливо це помітно в Богополі. Тут відновлюється сквер, а напроти нього впорядковується площа, де теж буде насаджено сквер, рівняються розвалини будинків і інш. В першій частині міста відбувається планування вул. Чкалова, частину якої буде забруковано, відбудовується стадіон [30].

В міській кузні ч. 2.

Нещодавно організована при міській кузні ч. 2 авторемонтна майстерня виконує чималі роботи. Велику роль вона відіграє в профілактичному ремонті автомашин для Штрало. Тут ремонтують мотори, виготовляють і реставрують деякі деталі. В кузні провадиться юковка возів, бричок. Виготовлення дрібного інвентаря. Робота завжди виконується високоякісно, своєчасно [30].

188 новонароджених.

Населення району та міста Первомайська все більше зростає. Починаючи з 1 січня до 15 квітня Міська Управа зареєструвала 68 та Райуправа 120 новонароджених немовлят [30].

До батьків дітей шкільного віку.

З 16 квітня відкрита й розпочала навчання 2-а (колись 9-та) початкова школа м. Первомайська, яка тимчасово міститься, в будинку 2-ої школи, біля Богопільської церкви, куди й слід направляти дітей. Заняття розпочинається з 12 год. кожного дня. Дирекція [30].

8 травня.

До уваги населення м. Первомайська

Встановлено, що в деяких районах Первомайського повіту є захворювання курей на чуму. Для боротьби з нею, необхідно провести такі заходи: 1. Кожний власник курей зобов'язаний тримати їх в своєму дворі для ізоляції від інших курей доти, поки ліквідація чуми закінчиться повністю. 2. Якщо встановлено, що кури або є підозріння на хворобу чуми, то цих курей необхідно негайно зарізати. М'ясо зарізанних курей, які хворіли, або було підозріння на захворювання їх чумою, можна споживати для харчування при умові, якщо ці кури будуть негайно розібрані (випатрошені). Кров, пір'я і нутрощі повинні бути негайно закопані на глибину не менше, 1 – 2 метри. 3. В курнику, в якому захворіли чи загинули кури, слід зробити дезинфекцію, курячий послід зібрати і закопати. Підлогу курника, глибиною не менше трьох сантиметрів скопати і цю землю також закопати. Перевести дезинфекцію кормушкам. 4. Торгівля курми, а також ввіз і вивіз їх суворо забороняється. При захворюванні курей слід негайно звертатися до ветперсоналу. Всі вищезгадані заходи обов'язкові. За проведення їх в життя відповідає кожен власник курей. Зам. голови Міськуправи Гебель [31].

Повідомлення.

Міська Управа доводить до відому всіх мешканців м. Первомайська, які мають собак про те, що згідно наказу Генерального Комісаріату в цьому році вводиться податок на собак. Кожен власник однієї собаки повинен заплатити 150 крб. податку, а за другу собаку – 300 крб. Сплата податку встановлюється в такі строки: за перше півріччя – 20 травня і за друге – до 15 жовтня 1943 року. Міськуправа [31].

До відому всіх осіб, які проводять електромонтажні роботи та до споживачів електроенергії

Згідно розпорядження Гебітскомісаріату, всякі електромонтажні роботи, зв'язані з споживанням електроенергії від Первомайської електромережі, а саме: влаштування,

підключення і виключення нових абонентних введів, встановлення електричних лічильників, електричних радіоприймачів, монтаж внутрішніх сіток освітлення – провадяться лише через міську електромережу. Будівельно-монтажні організації провадять роботу по монтажу внутрішніх сіток по домовленості з Міськелектромережею. Особи, які не мають відношення до Міськелектромережі, за виконання вищезгаданих робіт будуть притягатися до відповідальності через поліцію. Абоненти, які користуються послугами сторонніх осіб будуть відключатися від електричної мережі без права підключення.

Управління Первомайської Міськелектромережі [31].

СУД.

За порушення обов'язку – ув'язнення.

Надзвичайний Суд в Миколаєві вироком від 19-го березня засудив 19-ти річного Івана Щербину, з с. Михайлівки, Ново-Одеського району, за злочин проти розпорядження про український робочий обов'язок від 12.IX.42 р. до одного року тюрми. Не зважаючи на те, що все не німецьке населення в РКУ від 19 до 45 років підлягає робочому обов'язку, безробітний Щербина відмовився виконати покладений на нього обов'язок. Взявши до уваги, що обвинувачений вже в минулому році відмовився працювати в Німеччині, в мотивах вироку суд встановив, що дії обвинуваченого межують з саботажем і протиніменською поведінкою. Перший Прокурор д-р Вебер [31].

14 травня.

ФОЛЬКСДОЙЧЕ ЗГОЛОШУЙТЕСЯ.

На Україні ще є багато родин німецькою походження. Доля їх кидала туди і сюди, вони одружилися з місцевими мешканцями, і, таким чином, багато родин, часто примусово, стали чужі німецькому побуту. Батьківщина їх дідів та прадідів була Німеччина. Про німецьке походження вони часто довідувалися через усні розмови.

Кожна така родина повинна усвідомити собі, що не можна заховати німецьку кров предків і взгалі німецьке походження. Якщо родина знає, що вона з боку батька чи матері має німецьких предків, вона повинна з'явитися до свого Гебітскомісара як «фольксдойч». Неправильно вважати, що лише той німець, який, крім свого німецького походження правильно говорить німецькою мовою. Всяку мову можна вивчити. Відповідний Гебітскомісар кожному фольксдойче, який з'являється до нього для прийняття в фольксдойчгромаду, буде давати пораду й допомагати йому. Всі особисті документи про народження, хрещення, одруження та смерть, інші документи про походження та фотокартки треба пред'являти, вразі потреби, необхідно вказати бездоганних свідків. З долі всіх німців, які досі загинули, виростає обов'язок збирати, підтримувати німецьких людей, які виправдали себе в нужді і вірності і допомагати їм [32].

Повідомлення.

На основі розпорядження Гебітскомісара по м. Первомайську буде проведена перевірка коней на сап. Перевірці підлягають, починаючи від 6 місячного віку і далі, всі коні громадських господарств, установ, організацій та власників коней.

Офгальмомалізація буде провадитись двічі. До перевірки коні повинні бути напоєні і нагодовані, тому що перевірка провадити меться 12 годин, а в цей час годувати і напувати забороняється. Все кінське поголів'я повинно бути в 5 годин райку приведене на пункт перевірки. Кожне господарство повинно заздалегідь подбати про придбання вірвовок для прив'язування коней, вуздечок і приготувати лісоматеріал для встановлення конов'язів на пункті. На кожних 6 шт. коней слід виділити одного конюха. Комісія по перевірці коней працюватиме по такому графіку: (Див. Оголошення).

Невиводка коней вважатиметься, як зрив міроприємств проти сапу і невиконання наказу Гебітскомісара.

Винні в порушенні цього притягатимуться до відповідальності або штрафу.

Голова міськуправи Крейн [32].

Загублені пашпорти, видані первомайською Райуправою на імена: Белінського Константина Яковича, Белінської Ярини Каленикової та Годорожі Константина Васильовича; Первомайською Міськуправою на імена: Аркуші Олександрі, та Порхун Віри; Ольшанським пашпортним столом на імена; Ланчиневської Марії, Ралевої Оксани, Ковальської Тамари, Лисоконь Пилипа, Петрова Іллі, Гончаренко Фані, Михайлова Івана, Куцерева Івана та Довгань Івана, вважати недійсними [32].

Повідомлення

На основі розпорядження Гєбітскомісара по м. Первомайську буде проведена перевірка коней на сап. Перевірці підлягають, починаючи від 6 місячного віку і далі, всі коні громадських господарств, установ, організацій та власників коней.

Офтальмомалізація буде провадитись двічі. До перевірки коні повинні бути напсені і нагодовані, тому що перевірка провадитиметься 12 годин, а в цей час годувати і напувати забороняється. Все кінське поголів'я повинно бути в 5 годин ранку приведене на пункт перевірки. Кожне господарство повинно заздалегідь подбати про придбання вірвовок для прив'язування коней, вуздечок і приготувати лісоматеріал для встановлення конов'язів на пункти. На кожних 6 шт. коней слід виділити одного конюха.

Комісія по перевірці коней працюватиме по такому графіку:

Назва населеного пункта	Хто виводить коней	Місце виводки коней	Дата вивод.	
			1-й раз	2-й р.
Первомайськ (Ольвіополь). Права частина міста від вул. Полтавської	Всі громгосподарства, установи, організації і власники коней.	Ольвіополь, площа цегельного заводу.	24/V	28/V
Ольвіополь, ліва сторона від вул. Полтавської.		Ольвіопіль, площа громгосподарст. «Грюнлянд.»	25/V	29/V
Первомайськ (Богоніпіль).	— " —	Богоніпіль, площа біля конебази.	26/V	30/V

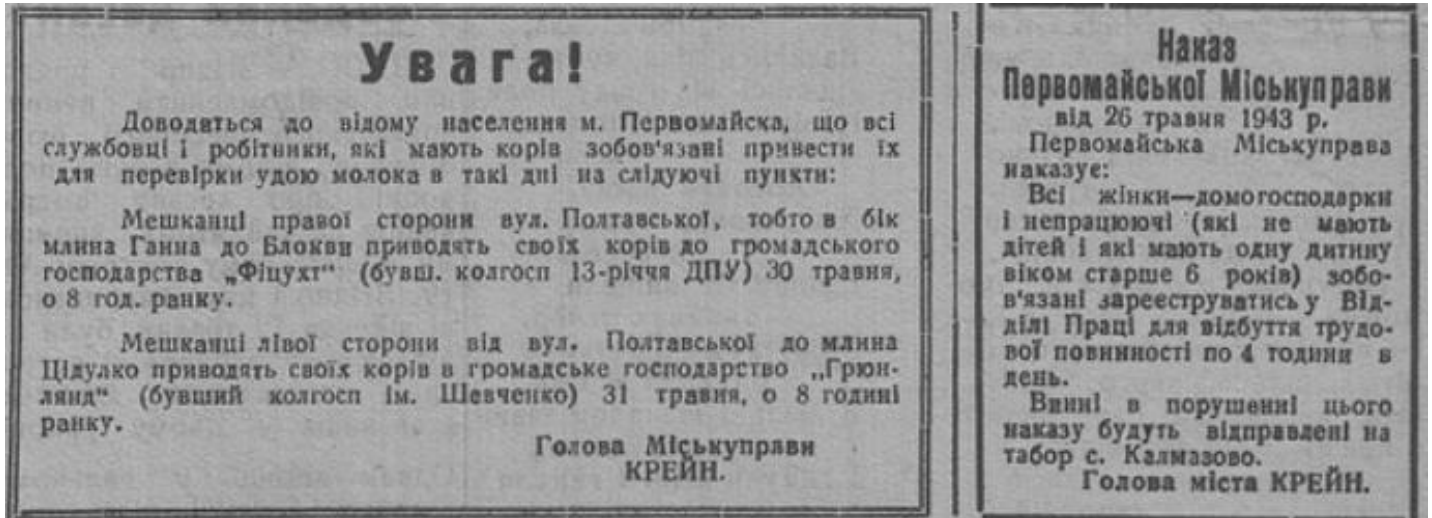
Невиводка коней вважатиметься, як зрив міроприємств проти сапу і невиконання наказу Гєбітскомісара.

Винні в порушенні цього притягатимуться до відловідальності або штрафу.

Голова міськуправи КРЕЙН.

[32].

27 травня.

Увага! Доводяться до відому населення м. Первомайська, що всі службовці і робітники, які мають корів зобов'язані привести їх для перевірки удою молока в такі дні на слідуєчі пункти:

Мешканці правої сторони вул. Полтавської, тобто в бік млина Ганна до Блокви приводять своїх корів до громадського господарства „Фіцухт“ (бувш. колгосп 13-річчя ДПУ) 30 травня, о 8 год. ранку.

Мешканці лівої сторони від вул. Полтавської до млина Цідулко приводять своїх корів в громадське господарство «Грюнлянд» (бувший колгосп ім. Шевченко) 31 травня, о 8 години ранку.

Голова Міськуправи Крейн [33].

Наказ Первомайської Міськуправи від 26 травня 1943 р.

Первомайська Міськуправа наказує:

Всі жінки – домогосподарки і непрацюючі (які не мають дітей і які мають одну дитину віком старше 6 років) зобов'язані зареєструватись у Відділі Праці для відбуття трудової повинності по 4 години в день.

Винні в порушенні цього наказу будуть відправлені на табор с. Калмазово.

Голова міста Крейн [33].

Об'ява. Доводиться до відому всього населення м. Первомайська народження 1926 і 1922 років про те, що вони повинні з'явитись 30 травня о 7 год. ранку до Міськуправи з лопатами. Винні в порушенні цього будуть оштрафовані в розмірі 500 крб. Міськуправа [33].

12 червня.

[34].

19 червня.

Повідомлення. Доводиться до відому всього населення м. Первомайська 1917 і 1918 років народження про те, що вони повинні з'явитись з лопатами о 7 год ранку 20 червня в Міськуправу.

Винні в порушенні цього будуть оштрафовані в сумі 500 крб. МІСЬКУПРАВА [35].

[35].

25 червня.

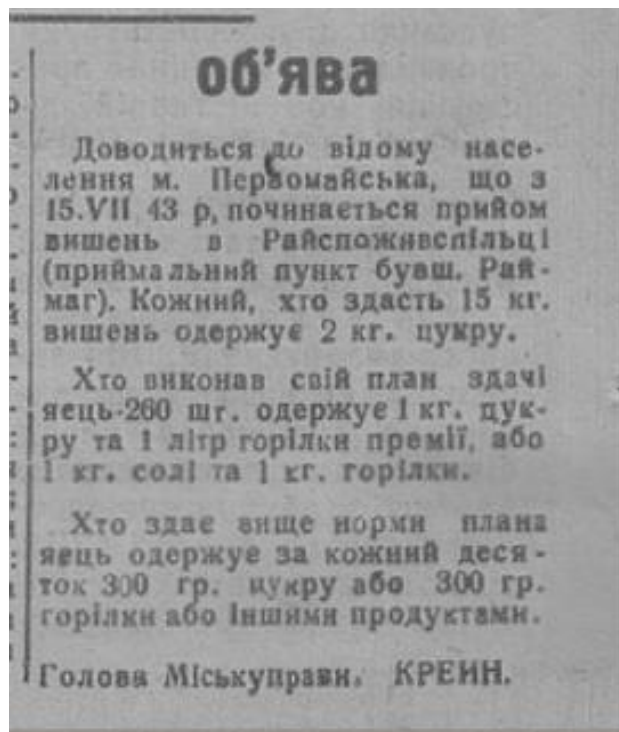
[36].

Повідомлення. Доводиться до відому всього населення м. Первомайська, народження 1915 і 1916 років про те, що вони повинні з'явитися 27 червня о 7 годині ранку до Міськуправи з лопатами.

Винні в порушенні цього будуть оштрафовані в сумі 500 карбованців. Міськуправа [36].

Загублені пашпорти, видані Мігієвським пашпортним столом на імена: Войцехівської Ніни та Дубина Валентини Степанівни; Первомайською Райуправою на імена: Колесніка Кирила Савовича та Колеснік Марії Григорівни; Адаганською сільуправою, Вороніловського району, Краснодарського краю на імена: Бондаревої Марії, Мальцева Євманії та Мальцевої Катерини; Ольшанським пашпортним столом на імена: Косячука Явдокима, Макаренко Івана, Розен Тамара; Первомайським пашпортним столом на імена: Войцеховської Феодосії, Фердерер Анастасії Дмитрівни та Слободянюк Зіня, вважати не дійсними [36].

17 липня.

[37]

10 серпня.

[38].

18 серпня.

Оголошення

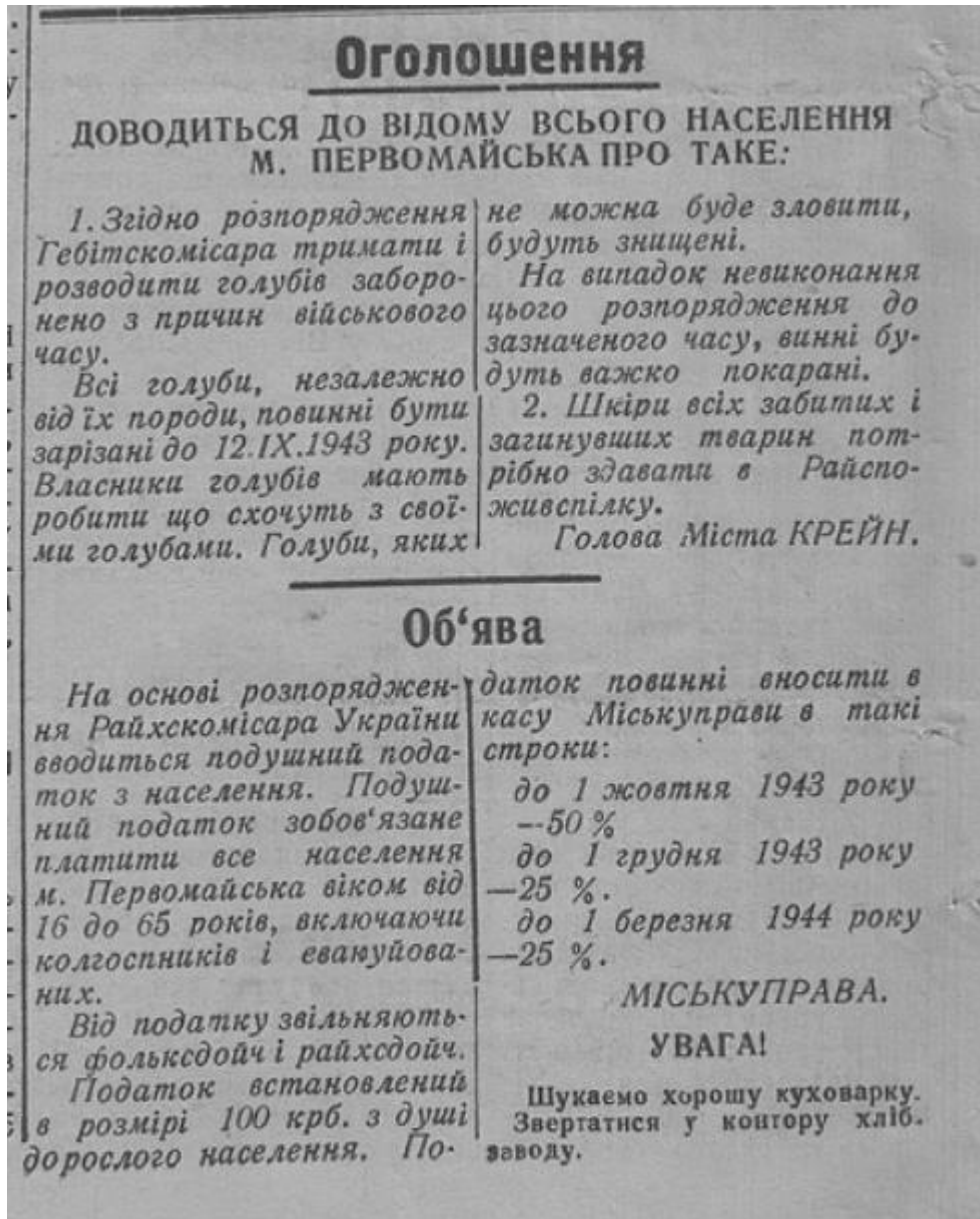
Первомайська Міськуправа доводить до відому все населення міста про те, що згідно розпорядження Райхскомісара України введено обов'язкове страхування майна на 1943 рік. Страхуванню по місту підлягають: будинки, велика рогата худоба, коні, свині, кози і вівці.

Всі власники будинків і худоби зобов'язанні з'явитись в страховий відділ Міськуправи для реєстрації і сплати страхових внесків. Строк сплати страхових внесків до 5 вересня 1943 р. В разі несвоечасної сплати страхових внесків, вони будуть стягатись примусовим порядком з нарахуванням пені.

Обов'язковому страхуванню підлягають також будинки, що знаходяться в відані підприємств, як виробничі так і склади і інші допоміжні приміщення.

МІСЬКУПРАВА.

7 вересня.

[40].

Оголошення. Доводиться до відому всього населення доводить міста Первомайська про таке. 1. Згідно розпорядження Гебітскомісара тримати і розводити голубів заборонено з причин військового часу. Всі голуби, незалежно від їх породи, повинні бути зарізані до 12.IX.1943 року. Власники голубів мають робити що схочуть з своїми голубами. Голуби, яких не можна буде зловити, будуть знищені. На випадок невиконання цього розпорядження до зазначеного часу, винні будуть важко покарані.

2. Шкіри всіх забитих і загинувших тварин потрібно здавати в Райспоживспілку. Голова Міста Крейн [40].

Об'ява. На основі розпорядження Райхскомісара України вводиться подушний податок з населення. Подушний податок зобов'язане платити все населення м. Первомайська віком від 16 до 65 років, включаючи колгоспників і евакуйованих. Від податку звільняються фольксдойч і райхсдойч. Податок встановлений в розмірі 100 крб. з душі дорослого населення. Податок повинні вносити в касу Міськуправи в такі строки: до 1 жовтня 1943 року – 50 %, до 1 грудня 1943 року – 25 %, до 1 березня 1944 року – 25 % [40].

Міськуправління. Увага! Шукаємо хорошу куховарку. Звертатися у контору хлібного взводу [40].

16 жовтня.

Увага! Доводиться до відому населення м. Первомайська про те, що Первомайський житловий відділ приступив до роздачі земельних ділянок по м. Первомайську для засіву городиною в наступному році. Прийом заяв провадиться з 8 до 12 години дня [41].

Житловий відділ. Розшукую Слунницького Павла Яковлевича, евакуйованого з Донбаса. Хто знає, де він перебуває, прошу повідомити на адресу; м Первомайськ, вул. Гірська, № 42, Кравцову Якову Івановичу [41].

Майбутнє нашої землі

Вчені вже не раз розбирали питання: що жде колись нашу землю. Дотеперішні їх здогади можна звести до таких чотирьох припущень;

1. Сонце погасне, і земля стане мертвою кулею.
2. Наша куля зіткнеться з іншою планетою й як горіх розіб'ється на шматки.
3. Нашою сонячною системою, до якої належить і земля, пере летить комета і своїм хвостом знищить землю.

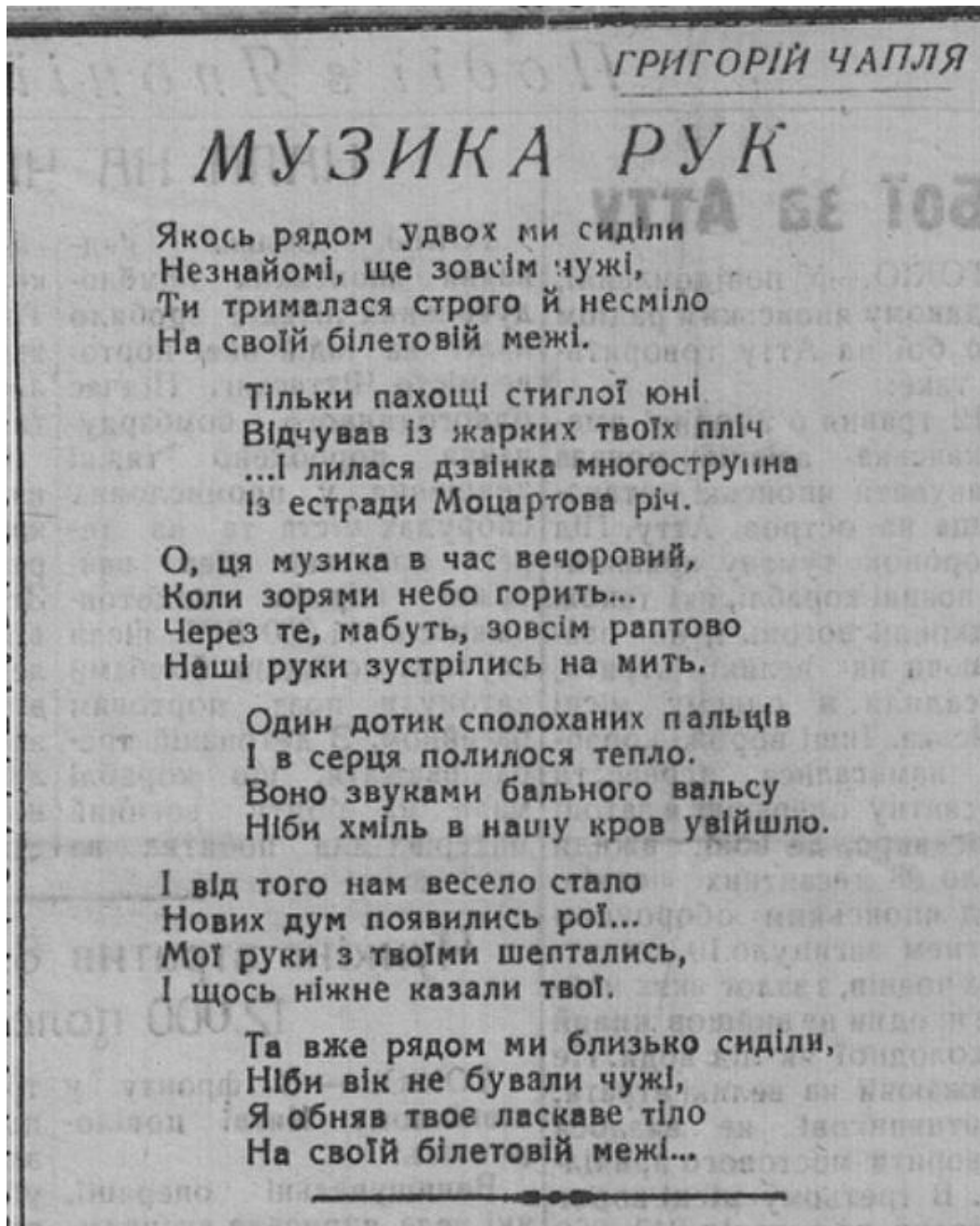
4. Оборот землі навколо осі мало-помалу ставатиме щораз повільніший і нарешті оборотовий рух землі зовсім спиниться. Ця невинність землі у всесвіті буде рівночасно кінцем її життя.

До цих чотирьох припущень про дальше майбутнє землі, додав недавно американський астроном Ч.Стетсон ще п'яте. Стетсон передбачає нову льодову добу на землі. Усе живе на землі загине від страшного холоду.

Проф. Стетсон прийшов до свого здогаду таким способом: він досліджував діяльність вулканів і дійшов до такого висновку, що в міжпланетному просторі нагромаджується щораз більше частинок вибухового матеріалу. Частинки ці взаємно притягаються, а через часом повстане з них «космічна хмара». З хвилиною, коли наша земля перейде крізь ту хмару, земля зледеніє, а все живе на ній загине, Загинуть не лише важчі організми, але й найменші, а це дає малу надію на те, щоб колись ще повстало на землі таке життя, яке на ній тепер процвітає.

Всі ті здогади показують, що невесела доля жде нашу бідну землю, але ми можемо бути покищо зовсім спокійні, бо ж це лише здогади, а крім того, історія землі вчить нас, що на всі більші й помітніші переміни в житті землі треба було мільйонів 1 мільйонів літ, тож і до кінця землі ще дуже далеко [42].

РОЗДІЛ 3. ТВОРЧІСТЬ ЗЕМЛЯКІВ

[1].

Н О В Е Ж И Т Т Я

ГРИГОРІЙ ЧАПЛЯ

Д І В Ч А

(Малюнок)

Розчервоніле все, як мак
Із нетерплячки й недовір'я
Затиснувши в руці п'ятак—
Дівчатко вибігло з подвір'я.

А сніг лапатий у лице
Летить аж очі заліпляє...
Такої радості як це—
Ніхто на світі ще не знає!

Сьогодні перша новину
Вона узнала досконало:
У клубі скатерть на стіну
Для чогось дивного чіпляли.

По ній, говорять, як живі,
Ходити звірі, гуси будуть
Та ще й машини парові
По стінці їздитимуть всюди...

Вже видно клуб, вогні, ганок...
І залишилось бігти мало,
Та зачепивсь за тин платок,
Дівча спіткнулося і впало.

Добігло в касу швидко так,
Купити місце на ослоні
Розжало зігнутий кулак
А п'ятака... нема в долоні.

Листопад 1938 р.

[2].

Н О В Е Ж И Т Т Я

ПЕТРО КАРПЕНКО—КРИНИЦЯ

НА СВІТАНКУ

Не кричать,
Не ридають уже
Паровози.

І від хмар
Грізних бомб
Не разноситься
Гук.

Тільки зорі
Лежать і лежать,
Наче сльози,

І спадають
На сірий,
Стривожений
Брук.

Хтось лежить,
Кров розливши на розі
Багряну.

Вітру шум,
Грім гармат
Приліта
Зза Дніпра.

Він лежить.
На гарячу розмову
Не встане,

Хоть вже ранок бриде
І вставати
Пора.

Знов тривожних громів
Перекати.

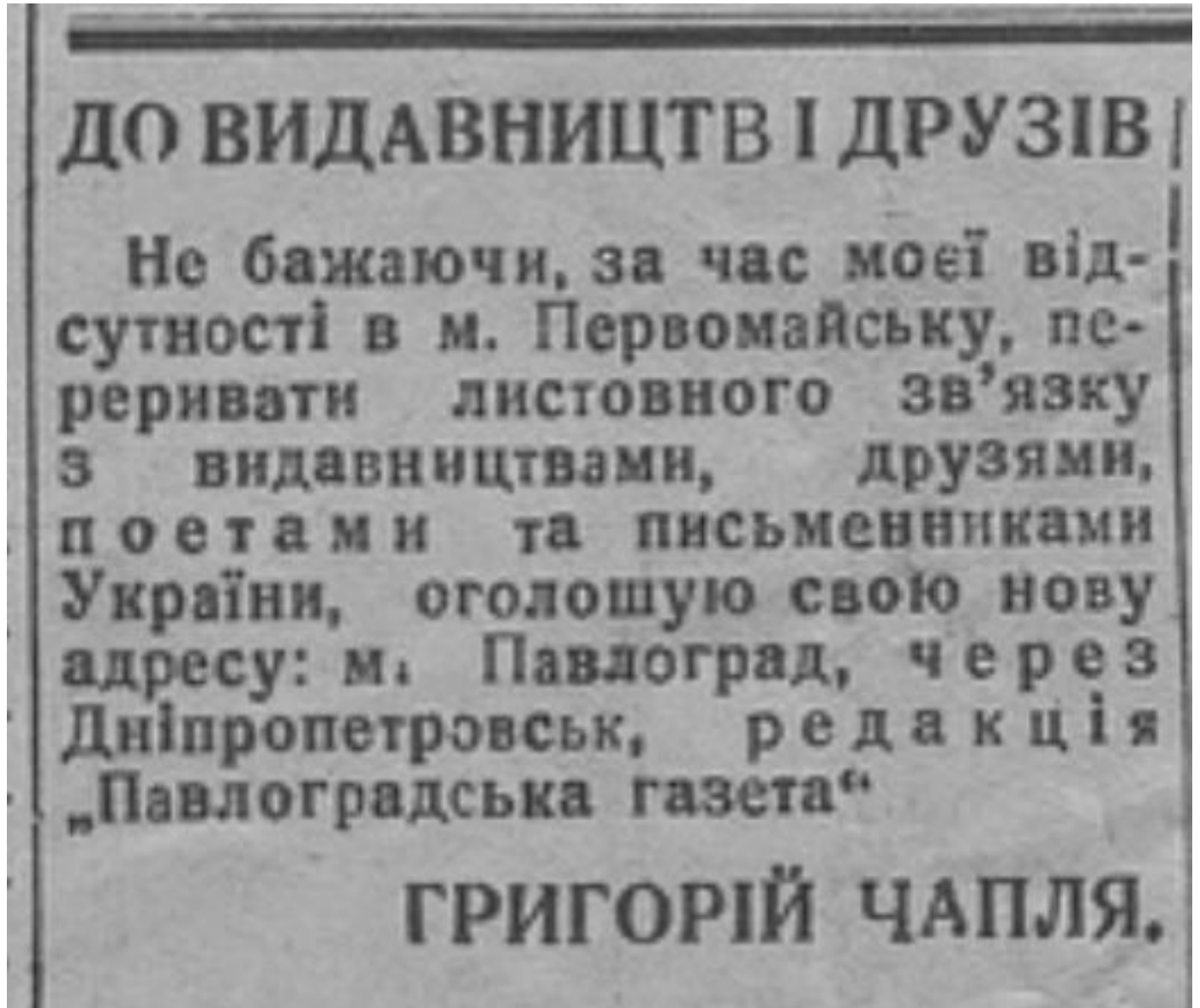
Перший промінь
Пробивсь
З понад бору
І зник...

А над трупом
хлопятко:

—Ой, тату!..
Тату, встань...
І пронісся
Нестриманий
Крик.

11/VIII—1941.

[3].

[4].

ВИСНОВКИ

Таким чином, ми бачимо, наскільки цікавим та насиченим були ці часи в історії Первомайська.

[1].

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

ПРИСВЯТА

1. Електронний код доступу: <http://mdu.edu.ua/?p=33421>
2. Електронний код доступу: <https://www.facebook.com/groups/310224290202552>

ВСТУП

1. Коваль Г.П. Богополь. На краю Поділля... / Коваль Геннадій Павлович. – Миколаїв – 2021. – 90 с.
2. Коваль Г.П. Голта. Там, де Буг із Синюхою шепочуть... / Коваль Геннадій Павлович. – Миколаїв – 2021. – 68 с.
3. Коваль Г.П. Ольвіополь. Гранітні кричі наших душ... / Коваль Геннадій Павлович. – Миколаїв – 2021. – 74 с.

РОЗДІЛ 1. 1925 РІК: ПОСТАНОВИ ТА ПОДІЇ

1. РАДЯНСЬКА ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. – Том 3: ЛЕТИЧІВ — РОЗКОПКИ / Ред. кол.: А. Д. Скаба (відп. ред.), Б. М. Бабій, С. М. Бібіков, О. А. Бородин, І. О. Гуржій, П. П. Гудзенко, К. Г. Гуслистий, В. Л. Зуц (відп. секр.), М. К. Івасюта, І. І. Компанієць (заст. відп. ред.), С. М. Королівський, Ю. Ю. Кондуфор, П. А. Лавров, Ф. Є. Лось, І. Д. Назаренко, М. І. Супруненко, В. І. Стрельський, В. Я. Тарасенко, П. Т. Тронько, А. Т. Чеканюк. АН УРСР. – К.: Головна редакція української радянської енциклопедії, 1971. – 596 с. – С. 342 – 343.
2. Український радянський енциклопедичний словник (УРЕС) в 3-х томах. М.П.Бажан, АН УРСР, 1966–1968. Т. 2 – К – П, 854 с. – 761.

РОЗДІЛ 1. 1925 РІК: ДЕЯКІ ПОСТАНОВИ ТА ПОДІЇ

1. Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. Миколаївська область / Ред. кол. тому: Васильєв В. О. (гол. редкол.), Агеєв Ю. М., Антоненко В. Й., Бородатий В. П., Бриль К. М., Гостев І. О., Гусєва А. Й., Журавель А. Л., Кравченко М. В., Куляс П. П.,

Курносів Ю. О., Людковський Ш. С., Мушинський П. Д., Нем'ятий В. М. (заст. гол. редкол.), Сірош А. І., Шараєв Л. Г., Шарафанов М. Г., Яркін М. П. (відп. секр. редкол.). АН УРСР. Інститут історії. – К.: Голов. ред. УРЕ АН УРСР, 1971. – 798 с. – С. 654 – 671.

2. История городов и сел Украинской ССР: В 26 т. Николаевская область / АН УССР. Ин-т истории; Гл. редкол.: П. Т. Тронько (пред.) и др. – К.: Гл. ред. Укр. сов. энцикл. АН УССР, 1981. – 712 с. – С. 576 – 592.

3. Селянська газета (Первомайськ). – 1925. – № 25, 1 січня.

4. Там само. – № 54, 8 січня.

5. Там само. – № 57, 21 січня.

6. Там само. – № 59, 29 січня.

7. Там само. – № 60, 1 лютого.

8. Там само. – № 61, 5 лютого.

9. Там само. – № 64, 19 лютого.

10. Там само. – № 65, 23 лютого.

11. Там само. – № 66, 26 лютого.

12. Там само. – № 74, 29 березня.

13. Там само. – № 76, 5 квітня.

14. Там само. – № 78, 12 квітня.

15. Там само. – № 79, 19 квітня.

16. Там само. – № 80, 23 квітня.

17. Там само. – № 89, 28 травня.

18. Там само. – № 90, 31 травня.

19. Там само. – № 146, 30 жовтня.

20. Електронний код доступа:

<https://www.google.com/search?q=Первомайськ+фотографії>

РОЗДІЛ 2. ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕРВОМАЙСЬКОЇ МІСЬКОЇ УПРАВИ В 1942 – 1943 РОКАХ

3. Нове життя (Первомайськ). – 1942. – № 10, 28 червня.
4. Електронний код доступу: <https://t.me/RKUkraine>
5. Нове життя (Первомайськ). – 1942. – № 16, 10 серпня.
6. Там само. – № 18, 23 серпня.
7. Там само. – № 23, 30 августа.
8. Там само. – № 24, 6 вересня.
9. Там само. – № 25, 13 вересня.
10. Там само. – № 27, 27 вересня.
11. Там само. – № 28, 4 жовтня.
12. Там само. – № 30, 18 жовтня.
13. Там само. – № 32, 31 жовтня.
14. Там само. – № 33, 7 листопада.
15. Там само. – № 34, 15 листопада.
16. Там само. – № 36, 30 листопада.
17. Там само. – № 38, 13 грудня.
18. Там само. – № 39, 20 грудня.
19. Там само. – № 6, 2 лютого.
20. Там само. – № 9, 20 лютого.
21. Там само. – № 10, 26 лютого.
22. Там само. – № 11, 4 березня.
23. Там само. – № 12, 11 березня.
24. Там само. – № 13, 18 березня.
25. Там само. – № 14, 24 березня.
26. Там само. – № 15, 31 березня.

27. Там само. – № 17, 14 квітня.
28. Там само. – № 18, 17 квітня.
29. Там само. – № 19, 25 квітня.
30. Там само. – № 20, 30 квітня.
31. Там само. – № 21, 8 травня.
32. Там само. – № 22, 14 травня.
33. Там само. – № 24, 27 травня.
34. Там само. – № 27, 12 червня.
35. Там само. – № 28, 19 червня.
36. Там само. – № 29, 25 червня.
37. Там само. – № 33, 17 липня.
38. Там само. – № 37, 10 серпня.
39. Там само. – № 38, 18 серпня.
40. Там само. – № 41, 7 вересня.
41. Там само. – № 47, 16 жовтня.
42. Нове життя (Первомайськ). – 1943. – № 53, 24 листопада.

РОЗДІЛ 5. ТВОРЧІСТЬ ЗЕМЛЯКІВ

1. Нове життя (Первомайськ). – 1943. – № 25, 31 травня.
2. Там само. – № 26, 8 червня.
3. Там само. – № 34, 24 липня.
4. Там само. – № 36, 3 серпня.

ВИСНОВКИ

1.Електронний код доступу:

<https://map.meta.ua/ua/pervomajsk/#zoom=13&lat=48.04863&lon=30.86619&base=B00>

Історико-краєзнавче видання

КОВАЛЬ

Геннадій Павлович

ПЕРВОМАЙСЬК: МИТТЄВОСТІ ІСТОРІЇ...

Формат Ум.друк.арк

Тираж

Видавець і виготовлювач